

גליון
באר
הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

חיי שרה

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
ובן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימייל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2024

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת חיי שרה

- ב כולם שווים לטובה - באמונתו 'יחיה' בכל מצב
- ג לשוח בשדה - לפני ה' ישפוך שיחו, כי אי אפשר בלא תפילה, ובפרט בענייני שידוכין
- ז יושב ומזווג זיווגים - גודל מעלת המצווה להתעסק בשידוכים
- ט מה' יצא הדבר - השגחה פרטית ביותר בענייני שידוכים
- יב וירץ, ותמהר, ותרץ - לא יאחר הזיווג ולא יוקדם אפילו ברגע אחד
- יז למבעי רחמי - קירוב הזיווג ע"י התפילה

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד:

shwrtz@bezeqint.net

פרשת חיי שרה

אברהם - תקומה היתה לו היינו שלא הרהר אחר מידותיו של הקב"ה, וכל זאת לגודל אמונת איתן שהיתה נטועה בו.

ללמד אורחות חיים, כי המאמין בהש"ת - לעולם אינו נשבר ברוחו ולא יחשך עליו עולמו, וגם בזמנים הקשים ביותר עדיין יש בו כח להחזיק מעמד, לקום ולהתרומם, ובאמונתו יחיה בכל צרה שלא תבוא, כי הוא יודע אל נכון שהכל מאיתו יתברך.

בפרשתן (כג א), 'זיהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה', וברש"י

כולם שווים לטובה - באמונתו 'יחיה' בכל מצב בפרשתן (כג א), 'ויקם אברהם מעל פני מתו', וביאר הרה"ק רבי וואלף מסטריקוב זי"ע בספרו 'זר זהב', כי הנה זה עתה שב אברהם אבינו מהר המוריה לאחר שעקד שם את יצחק בנו על גבי המזבח, ושם נאמר לו 'כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך', ותיכף ומיד בשובו לביתו נתבשר בבשורה המרה והנוראה ששרה אמנו נסתלקה, והיה מקום לאברהם להתמרמר לנפשו ולצעוק ככרוכיא, רבש"ע הרי עדיין לא עברו כמה ימים ממה שהבטחני כי ברך אברכך, וכי לזה 'ברכה' יקרא... אכן אברהם רוח אחרת היתה עמו, לא נתפעל ולא נשבר כלל, אלא אדרבה ויקם

א. הנה נודע מה שכתב רש"י (לעיל טו טו) לפרש מה שאמר הקב"ה לאברהם אבינו 'תקבר בשיבה טובה' - 'בשרו שיעשה ישמעאל תשובה בימיו, ולא יצא עשו לתרבות רעה בימיו, ולפיכך מת ה' שנים קודם זמנו, ובו ביום מרד עשו, ולכאורה איזה בשורה טובה יש בזה שלא יראה אברהם בעודו בחיים איך שעשו יוצא לתרבות רעה, והרי אחרי עלותו השמימה יראה משם היטב את כל הנעשה כאן, ומה 'רווח' יהיה לו מכך שמת חמש שנים קודם זמנו. יש שביארו באופן נורא, כי גם מה שנראה בהאי עלמא כדבר הקשה ביותר, צרה צרורה שאין למעלה הימנה - הרי בשמים ממעל רואים את הטובה שנצמחת מכך, ואילו היה אברהם אבינו מסתלק בזמנו ורואה את בן בנו עשו יוצא לתרבות רעה אזי היה מצטער הרבה ואין זו 'שיבה טובה', על כן נפטר חמש שנים קודם זמנו, וכאשר הגיע לשמים וראה מה שראה - אזי הבין היטב כי אין כאן רעה אלא טובה גדולה. וכדאיתא בספה"ק שבכדי שיזכה יעקב אבינו שתהא 'מתנו שלימה' וממנו יצמח כלל ישראל בקדושה ובטהרה היה נצרך שיצא עשו מיצחק לברר את הפסולת, וממילא יהיה יעקב איש תם ושלם לגמרי.

כיוצא בדבר ממש מסופר על הרה"ק רבי ישראל מגראדזיסק זי"ע הי"ד (בעל האמונת ישראל) אשר בעודו ב'מחנה ההשמדה' בימי הרס עולם במלחמה הנוראה, בטרם נלקח להיהרג ולהישרף על קדושת השם - בקשו ממנו הסובבים שיאמר להם דבר חיזוק באמונה. נענה להם ואמר, הרי בעוד שעה קלה יעלו נשמותינו בסערה השמימה, ו'שם' נראה את כל מה שעבר עלינו באופן אחר לגמרי מכפי מה שזה נראה כעת... ממילא אל תעצבו ואל יפול רוחכם... ולדין ייאמר על כל צרה שלא תבוא, אל תעצבו ואל תיפול רוחכם, 'המתינו שעה קלה' (ימי חיינו... כי גז חיש ונעופה) ולאחר אריכות ימים ושנים תראו 'מלמעלה' את הטובה ואת החסד...

ב. וכמשמעות לשון המשנה עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכולם, כלומר, להחזיק 'מעמד' בכל גל וגל מבלי להישבר ומבלי נפילת הרוח. וכאשר סיפר הרה"צ רבי ישראל דב הלבערשטאם זצ"ל, שהנה בשנות המלחמה הראשונה עזב הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע את חצר הקודש בבעלזא וגלה לאונגריה (הונגריה), כשוך המלחמה יצא הרה"ק לשוב לכיסא ממלכתו, ובדרכו שָׁבַת לראשונה בעיר האלאשיץ, ולרגל המאורע נקהלו שם הרבה חסידים לרוב עד מאד, ואף זקנו הרב נפתלי צבי אונגאר זצ"ל ערך 'נסיעה' ולקח עמו את בני ברוך אברהם זצ"ל שהיה אז כבן י' שנה. ולגודל הקהל העצום שנאסף מקרוב ומרחוק היה הלחץ והדחק עד 'לב השמים', והיו צריכים לפלס דרך למהרי"ד בכח גדול, ואף השתמשו לשם כך בזרועותיהם... וכשנכנס המהרי"ד לביל שבת קודש לפני 'עריכת השולחן' קיבל הילד 'מכה' עזה מהדוחפים, ומיד ברח לבית האכסניא ושוב לא אבה ללכת לביהמ"ד, ואכן בצפרא

העוברים נסיונות החיים למיניהם, הביטו וראו מה שהיה עמי - כיצד אני בעצמי נוכחתי לראות היאך שהכל לטובה, וממילא אל תבעטו ח"ו, אלא קבלו את הדין באהבה ובשמחה, כי הרעה אינה אלא ההקדמה לטובה העתידה, ומסיים בזה"ל, וממילא יומתק הכל ויהיה לו תקומה בכל ענינים, אמן.

לשוח בשדה - לפני ה' ישפוך שיחו, כי אי אפשר בלא תפילה, ובפרט בענייני שידוכין

בפרשתן (כד יב), ויאמר ה' אלוקי אדוני אברהם הקרה נא לפני היום ועשה חסד עם אדוני אברהם.

ובמדרש (בר"ר ס ב), 'רבי חגי בשם ר' יצחק אמר, הכל צריכין לחסד, אפילו אברהם שהחסד מתגלגל בעולם בשבילו נצרך לחסד, שנאמר ועשה חסד עם אדוני אברהם'. ולכאורה צריך ביאור היאך יאמר כן עבד נאמן על רבו - אליעזר על אברהם, וכי הוא לא סבר שרבו כדאי בדיון, ומדוע ביקש ועשה חסד...

ומבאר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (שפתי צדיק ואתתן ז) כי אברהם אבינו ע"ה היה 'רבי טוב', והכנים היטב בלב תלמידיו שאין לאדם כלום אצל בוראו יתב"ש רק ב'חסד'ה, עכ"ל. ור"ל, שאי אפשר להשיג מאומה מבלי תפילה.

'כולן שווין לטובה'. כתב החיד"א זי"ע (פני דוד, ריש פרשתן) שתיבת 'ויהיו' נקראת הן במיושר הן למפרע. ולרמוז לנו, שקיבלה את כל מאורעות חייה באהבה ובשמחה אף כשחייה התנהלו למפרע - להיפך מרצונה, תמיד האמינה בה' שהוא נמצא עמה בכל עת וזמן, בכל מקום ובכל אתר, והוא 'הגומל חסדים טובים לעמו ישראל', וכולן שווין לטובה בידיעתה שכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, ואף אם בשעת מעשה נראה הדבר כצרה ח"ו הרי לבסוף יתגלה שכולו טובה וברכה.

ביו"ב ביאר הרה"ק ה'משמרת איתמר' זי"ע בלשון הפסוק 'ויקם אברהם מעל פני מתו וידבר אל בני חת לאמר', שהנה 'מתו' מרמוז על זמני נפילה והסתר (וכדאיתא בזה"ק ח"ג קלה: 'כל הנפיל מדרגיה קרי ביה וימת'), ואברהם אבינו ע"ה ראה והתבונן כיצד ויקם אברהם מעל פני מתו - שמכל 'מיתה' וקושי שעברו עליו, היה לבסוף רק 'ויקם', תקומה היתה לו, שהחושך והצרה היו בכדי להביא עליו את הטובה, וראה במוחש כיצד כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, על כן וידבר אל בני חת - אלו האנשים הנדכאים והשבורים (וכדכתיב דברים א כא, 'אל תפח' ותרגם אונקלוס 'ולא תתגר') לאמר - מלשון אמירה רכה, ר"ל שאברהם אמר לכל אותם

דשבתא וב'שלש-סעודות' הלך האב ר' נפתלי צבי לבדו לביהמ"ד. בעת רעוא דרעוין פנה אליו הרה"ק ושאלו היכן הילד (היה זה לפלא גדול בעיניו, כיצד הבחין הרה"ק בתוך הדוחק והמהומה שאמש נלווה אליו בנו, וביותר, כיצד שם לבו שהיום הילד איננו), והשיב לו רנ"צ כי הילד ספג מכות 'זרוע' ב'לחיים' מהלחץ והדחק, וממילא החליט להשאיר בבית, נענה לו המהרי"ד, לך אמור לבנך, א איז טאר זיך נישט דערשרעקן ווען ער כאפט א גוטן קלאפ' (אסור לו ליהודי להתפעל אף כשמכים אותו מכות נאמנות)... ואמר ה'ילד', שעבר את שנות המלחמה הנוראה, ובמהלכה עבר צרות צרורות וספג מכות הרבה, ודברות קדשו של המהרי"ד שלא להתפעל מכל מכה הן הן שעמדו לו להחזיק מעמד...

ג. הנה כתב 'בעל הטורים', כי 'ויהיו' עולה בגימטריא למניין ל"ז, לרמוז שעיקר שני חיי שרה היו ל"ז שנים, מיום שנולד יצחק בהיותה בת צ' ועד שמתה בת קכ"ז. מעתה יש מקום להקשות כיצד ניתן לומר על שני חיי שרה 'כולם שווין לטובה', והרי רוב שנותיה היו במכאובים ובצער. וביאר הרה"ק רבי יענק'לה מפשעווארסק זי"ע, כי כולם שווין לטובה ר"ת 'שכל', והיינו שעם חכמה ובינה ניתן לחיות 'בטובה' גם בשנות הקושי... ועיקר ה'חכמה' היא להאמין שיש בורא ומנהיג לעולם וכל מעשהו באמונה...

ד. הגה"ח רבי אהרן יוסף לוריא זצ"ל כותב ב'מכתב' (עבודת פנים, מכתבים מג), שבשבת פרשת חיי שרה היה הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע חוזר על דברי רש"י אלו 'כולן שווין לטובה', והרעיש את העולם במאמר זה - 'ס'איז איר שטענדיג גוט געווען' (תמיד היה לה טוב על לבה).

ה. כה אמר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (נמסר בידי הרב מפוניבז' זצ"ל ע"י הגרא"מ שך זצ"ל) לבאר מה שאמרו חז"ל (בר"ר ס ח) 'יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים', כי בנוהג שבעולם כשיש למישהו בן בחור כליל המעלות 'פאר הדור' - מתמיד עצום ות"ח מופלג בעל מידות ועובד ה' הוא דואג פחות, ואינו מרגיש כ"כ צורך להתפלל על זיווגו של בן זה - כי מי לא יאבה לזכות בחתן פאר כזה, ומה גם אם יש לאותו אב עשירות מופלגת - בוודאי לא יתפלל, כי מי לא ירדוף אחרי שידוך כזה... וכאן מצינו כי אליעזר עבד נאמן לאברהם אבינו יצא לחפש זיווג ל'בן אדוני'

באר הפרשה - פרשת חיי שרה

יצחק שהיה בחור מושלם בכל מידה נכונה, עד שנקרא עולה תמימה לה' - ללא כל חסרון, אף הוא עצמו מובטח בנדוניא עשירה ש'כל טוב אדוניו' בשטר כתוב וחתום ליצחק, ואעפ"כ לא פסק פומיה מתפילה לה' 'ועשה חסד עם אדוני' כאילו היה המדובר בבחור ה'נעבעך' (המסכן) הגדול שבדור, אף בבית בתואל עמד והתחנן 'אם ישכם עושים חסד ואמת'... ועל כך אמרו חז"ל יפה שיחתן של עבדי אבות יותר מתורתן של בנים, כי תפילה בהרגשה כזו היא גדולה מ'תורה', והיא היא תורה בעצמה...

ללמדנו כי אי אפשר לאדם בלא תפילה, שמבלעדי עזרתו יתברך הרי אפילו הגיבור והעשיר ביותר הוא החלש וה'נעבעך' שבדור...

והטעם שנקטו חז"ל בלשון קדשם לשון שיחתן של עבדי אבות, כי צורת התפילה צריכה להיות באופן של 'שיחה', כמי שמדבר עם הקב"ה, וכמו שכתב האלשי"ך הקדוש (בספרו רוממות קל על תהילים) על הפסוק (תהילים קב א) 'תפילה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו', שבא הכתוב ללמד לאדם העטוף בצרתו ובמצוקתו שישפוך שיחו לפני קונו, וכפי שכשיש דאגה בלב איש הרי הוא משיחנה לאחרים ובכך מוצא מרגוע ומנוח לנפשו, כך ישפוך שיחו וכל אשר בלבבו לפני ה', וכלשונו 'כמי ששופך כלי מים כן שופך כל צרותיו שבקרבו החוצה אומר בלבבו אדברה וירווח לי'.

וכך כתב החזו"א (קובץ אגרות ח"א סי' ב) התפלה היא מטה עוז ביד כל אדם וככל שישים האדם מבטחו בו ית' כן יעלה וכן יצליח. ובמקום אחר (ח"ב סימן ב) כתב, ומה נפלא הדבר כי ביכולת האדם להשיח דאגותיו לפני אדון עולם ית' כאשר הוא משיח לרעהו והמקום ב"ה מכנהו ילד שעשועים. עוד כתב (ח"א סי' כ"ג) עבודה נאצלה בתפלה לצייר 'כמו חי' איך שהקב"ה שומע את שיח שפתותינו ומאזין הגיון הלב.

והן הן הדברים אשר כתב ה'חפץ חיים' ז"ע (ליקוטי אמרים פרק י) שתפילה באופן ש'מדבר' אל הקב"ה בשעת הצורך היא עיקר התפילה, כי בכל התפילות כבר הורגלנו בהם וחסר בכוונת הלב, וכשאדם משוחח עם קונו הרי נובעת 'שיחתו' מעומקא דליבא.

כה אמר הגה"צ רבי משה מידנער זצ"ל, כשבעה שבועות קודם פטירתו, לידידו ורעו - איש בריתו הרה"ח ר' הערשל מקרינקי הי"ד, אם יארע לך איזה דבר אשר תצפה בו לישועה, אמור נא ב' פרקי תהלים, ולאחר מכן תפרט לפניו יתב"ש את משאלות לבך בפה מלא ללא שום גמגומים ורמזים... ואוסיף לבקשך, שתזכיר אז גם את שמי 'משה בן רחל', ויהיה לטובה בעדך וגם בעדי (מסוד שיח חסידים עמוד 242).

מעשה נורא הוד סיפר הגאון רבי יעקב קאמינעצקי זצ"ל, לפני כמאה ועשרים שנה גרה נערה יתומה בעיירה מיר השוכנת ליד הגבול שבין פולין וליטא. כשבגרה הנערה והגיעה לגיל השידוכים נתקלה בקשיים רבים במציאת השידוך, כשאין לה אב שידאג עבורה, וגם לא היה מי שיתחייב עבורה 'נדן' ראוי לשמו, מאחר שכל שאיפתה היתה להינשא למי שיקדיש את חייו ללימוד התורה, ולשם כך היתה זקוקה לממון ודמים. ואכן, השנים נקפו, כל חברותיה כבר הקימו בתים בישראל, והיא נשארה בודדה ועצובה, ועם כל זאת לא ויתרה על שאיפתה הטהורה להינשא לבן תורה.

כ'השתדלות' עבדה באחת הספרייות (Library) ואת משכורתה שמרה לצורך 'נדונייתה', אמנם משכורתה הזעומה לא עשתה רושם גדול... באחד הימים בהיותה בספרייה הרהרה ברוע מצבה, וניסתה לחשוב מה עוד ניתן לעשות, מה יש בידה לעשות בכדי להשיג סכום נכבד ותוכל להבטיח 'נדן' לחתן ת"ח, והגיעה למסקנא אחת ואמיתית - אין בידי לעזור לעצמי במאומה, רק הקב"ה יוכל לעזור לי. והגם שעד היום היתה מרבה בתפילות, אבל תמיד היה זה מתוך מחשבה בלב, הרי אני עושה גם השתדלות טובה עבור ענין זה, כעת שהגיעה למסקנא זו ששום השתדלות אין בכוחה להושיע מלבד עזרתו יתברך, התפללה כדבר בן אל אביו - בפרט שהקב"ה הוא אביה - אבי היתומים.

לאור זה החליטה הנערה לכתוב מכתב לאביה שבשמים - היחיד שיכול לעזור לה. ואכן, נטלה פיסת נייר וקולמוס, והחלה לכתוב 'מכתב' לפני אבינו שבשמים, בו סיפרה את כל מצבה, כל הכאב, הצער והייסורים העוברים עליה דבר יום ביומו, גם תיארה בכתובים שרצונה בחתן יגע בתורה, ובעל מידות טובות, את תמצית דם לבה הכניסה בכתובת מצבה האומלל, כי מה תעשה שאין לה אב, ואין לה ממון, וכי בעבור זה לא תקים בית של תורה. ולבסוף כתבה - אתה ה' כל יכול, אתה מפרנס עניים ומגביה שפלים, אין כל מחסור לפניך לא בכסף ולא בבחורים, בוודאי יש בכחך הגדול והנורא לעזורני, הנני סומכת עליך בכל עת, בתך המסורה שיינא מרים.

הנערה הכניסה את המכתב לתוך מעטפה (envelope), ומכחוץ כתבה לכבוד אבי שבשמים. לאחמ"כ שמה פעמיה לעבר השדה מחוץ לעיירה מיר, שם עמדה והחזיקה את המכתב ברפיון לכיוון האוויר שמעליה, וברגע שהרגישה

באמת אמרו, שגם ה'שפע' שכבר נקצב על האדם כמרומז בפרשתן (כד סו) 'ויספר העבד ליצחק את כל שיבוא עליו - אף הוא לא יבוא מבלי תפילה'. הדברים, ופירש"י 'גלה לו ניסים שנעשו לו, שקפצה

ברוח חזקה, פתחה את ידה והביטה כיצד מכתבה נישא ברוח... אחר כך שבה מיד לביתה, באמונה תמימה כי המכתב יגיע ליעדו, והקב"ה יסדר את כל העניינים.

אחר כמה ימים אחדים יצא אחד מתלמידי ישיבת מיר מה'אריות שבחבורה' לשוח בשדה (להתעמק בסוגיא שעסק בה). לפתע, צדה עיניו מעטפה סגורה המונחת בין השיחים, התלמיד הגביה את המכתב כדי לקיים מצות השבת אבידה, ומה מאוד גברה פליאתו כשראה שהמכתב מיועד ל'אבי שבשמים'. הוא פתח את המכתב וקרא מתוך התפעלות את כל הנכתב בה בפרוטרוט, כמה וכמה פעמים קרא את המכתב והתרגש מהכאב והאמיתיות של כותב המכתב - שהרי איננה מחויבת לאיזה 'מצב' מסביבה, אלא בפנימיות לבה היא רוצה בבחור ת"ח וירא"ש. כשחזר לבית המדרש, נכנס אל ראש הישיבה הג"ר אליהו ברוך קמאי זצ"ל - לימים רבה של מיר, והתייעץ עמו אודות 'שידוך' זה שהוצע לו משמיה. סוף דבר אחר ברור דברים נגמר הדבר בכי טוב, הוא נשא לאשה את כותבת המכתב, אף על פי שהיתה מבוגרת ממנו בשש שנים. ואכן, כפי שייחלה הנערה, התעלה בעלה הצדיק, הלא הוא רבי יצחק יחיאל דאוידאוויטץ זצ"ל אשר הגיע למעלות רמות בתורה ובריאה ולימים נעשה למשגיח של ישיבת מינסק, והיה לרבם של מנהיגי הדור באמריקה (הגר"י קאמיניצקי, הגר"י רודערמאן והגר"א קאלמענאוויטץ) זכר צדיקים לברכה. ללמדנו, שאין יאוש כלל, לא יחשוב האדם אני לא יוכל לעשות שידוך טוב וכו', ראה את המצב הנורא בו אני שרוי... הנה היא הגיעה להכרה שמבלעדיך אין אלוקים דברה (כתבה) אליו והצליחה למעלה למעלה, כך כל איש, אם ישכיל לדעת שרק הקב"ה, הוא ואין בלתו יכול להושיעו, ויתפלל לפניו מתוך הכרה כזאת, אכן יפעל בתפילתו לטוב לו בלי שיעור וגבול, למעלה מגבולות הטבע וגבולות בני אנוש.

ו. והנה ה'מדרש' מסיים שם עוד שכך אמר אליעזר אל הקב"ה עשה חסד עם אדוני אברהם, 'התחלת גמור', ופירוש הדברים הוא כמו שכתב בפירוש 'מתנות כהונה', שהלוא תפילת אליעזר היתה לאחר שכבר קפצה לו הדרך, וביקש מהקב"ה אתה התחלת לעשות ניסים עבור אברהם א"כ גמור והמשך עד שיגמר הדבר כי טוב. ולמד מכאן הרה"ק רבי וואלף מסטריקוב זי"ע (זר זהב), שאפילו אם מראים לאדם ניסים ונפלאות אל ירפה מן התפילה, מתוך מחשבתו כי לא לחינם נעשה נס זה, ובוודאי יוסיף הקב"ה להיטיב עמו, אלא ימשיך להתפלל בחזקה עד שיפעל את הישועה הנצרכת לו [דוגמא לדבר, כאשר מתפללים על חולה השוכב על ערש דווי, והרופאים כבר פוברים את ידיהם מתוך ייאוש רח"ל, והנה בפתע פתאום יש הטבה ניכרת במצבו, ואף הרופאים מודים כי אצבע אלוקים היא - אל יהא ליבו סמוך ובטוח כי בוודאי יוסיף החולה להבריא, אלא ימשיך לשפוך שיח לפני אבינו שבשמים עדי ישלח לו רפואה שלימה מן השמים].

ז. רמז נאה נתנו 'בעלי הרמז', כי הנה איתא בגמ' (ברכות כו:): 'אין עמידה אלא תפילה שנאמר (תהילים קו ל) 'ויעמוד פינחס ויפלל', אין שיחה אלא תפילה שנאמר (שם קב א) 'תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו', אין פגיעה אלא תפילה שנאמר (ירמיה ז טז) 'אתה אל תתפלל בעד העם... ואל תפגע ב', וראש התיבות של שיחה פגיעה עמידה הוא שפע, ללמד שאי אפשר לקבל את ה'שפע' זולתי תפילה.

כה סיפר הגה"צ רבי יחזקאל לעווינשטיין זצ"ל ברצותו לבאר מהותה של תפילה, פעם ראיתי אברכים 'לומדים' בשעה שהם עוסקים בסוגיות החמורות שבש"ס, ואחד מהם נתיגע ליישב את קושיית הגאון רבי עקיבא איגר זי"ע, ואחר שעות ארוכות האיר ה' עיניו בתירוץ נפלא, ממש פלאי פלאות 'כפתור ופרח', והיו הדברים מאירים ושמחים כנתינתם בסיני, עד שהיה התירוץ שווה בעיניהם \$ 1,000,000 (מיליון דולר), ויהי כי כן מיהר אחד האברכים וירד למכולת (גראסערי) לשלם בזה את חובו הגדול ועוד לקבל מהמוכר את העודף (\$ 980,000), וכן עשה, בעל המכולת הביט עליו כמי שנטרפה דעתו, באמרו, אכן תירוץ זה שווה מיליון דולר, אבל כאן במכולת משלמים בכסף ממש... כיו"ב ביאר הגר"י, אף שבוודאי גדולה מעלת ה'תורה' מעל הכל וכמו שאמרו (פאה פ"א מ"א) 'ותלמוד תורה כנגד כולם', אבל אי אפשר לשלם עי"ז על השפע אשר אנו רוצים לקבל מן השמים, אלא התשלום רק בתפילה ורק כך אפשר להמשיך שפע רב בכל העולמות...

וכבר אמרו להמשיל את הדבר לנהוג ב'עולם הזה', שאף העשיר הגדול ביותר אשר לו ריבי רבבות דאלער (דולר) בבנק, אינו יכול להוציא משם אף לא פרוטה אחת כי אם על ידי טשעק (צ'יק) וכדו', כך נמי בשמים ממעל יש כביכול בנק של כל מיני ברכה ושפע, אך להוציא משם שפע ברכה להאי עלמא - אי אפשר כי אם על ידי טשעק והוא 'התפילה'.

באר הפרשה - פרשת חיי שרה

בתפילה על אבימלך, וכדאיתא ע"ז בנמ' (ב"ק צב.) 'כל המבקש רחמים על חברו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה'.

ובן כתב ה'אור החיים' הק' ז"ע בפסוק (להלן ל כב) 'ויזכור אלוקים את רחל וישמע אליה אלוקים ויפתח את רחמה', וז"ל, מגיד הכתוב כי הגם שעלה זכרונה לפניו, עוד הוצרכה לתפילה, כאומרו וישמע אליה. והיינו שאף לאחר שגור עליה השי"ת שתלה, עוד היה עליה להתפלל שיגיע השפע עד אליה.

והוכיח הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין ז"ע (צדקת הצדיק אות 10) בתרתי. א. מאליהו הנביא, שהשי"ת הבטיחו (מלכים א' י"א) 'ויהי ימים רבים ודבר ה' אל אליהו בשנה השלישית לאמר לך הראה אל אחאב ואתנה מטר על פני האדמה', ואעפ"כ הוצרך להתפלל על כך כמו שנא' (בפסוק מב) 'ואליהו עלה אל ראש הכרמל וינהר ארצה וישם פניו בין ברכיו, וברש"י, להתפלל על הגשמים. ב. ממעשים בכל יום שאף שבראש השנה כבר נגור על כל אחד ואחד השפע לכל השנה, עדיין אנו שופכים לפניו שיח בכל יום על השפע כדי שיגיע אלינו'.

לו הארץ ושנודמנה לו רבקה בתפילתו. וביאר הרה"ק ה'חתם סופר' ז"ע (עה"ת ד"ה ועל דרך) דלכאורה צ"ב מדוע לא קפצה לו הארץ בחזרתו לבית אברהם. אלא ביאורו, מאחר שלא רצה הבורא לגלות את רבקה ליצחק עד שיתפלל על זיווגו, על כן נתאחרו בדרך ולא קפצה לו הארץ, כדי שיתפלל. ואכן כך היה לבסוף, ויהי אך 'יצא יצחק לשוח בשדה', אזי מיד בגמר תפילתו כאשר נשא עיניו אחר תפילתו 'וירא והנה גמלים באים', כל זה נכלל בסיפור ש'סיפר לו העבד', סיפר לו שקפצה לו הארץ, ואל תקשה, א"כ, ק"ו שהייתה צריכה לקפוץ לנו בחזרתנו, כי 'נודמנה רבקה (רק) בתפילתו' (של יצחק), על כן המתין הבורא על התפילה. והנה זה ברור ופשוט שרבקה היתה הזיווג המיועד ליצחק, ואעפ"כ נתעכב הדבר עד ש'יצא יצחק לשוח בשדה', הרי לך שגם השיווך המיועד לאדם לא יבוא לידי גמר רק ע"י התפילה.

ובן מצינו אצל אברהם אבינו, שאף לאחר שכבר הובטח מפי הקב"ה בכבודו ובעצמו 'אבל שרה אשתך יולדת לך בן' (לעיל י"ט), וגם כבר בא מלאך להודיעו את הזמן המיועד להולדת בנו, וכדכתיב (שם י"ח) 'כעת חיה והנה בן לשרה אשתך', אעפ"כ לא זכה ללידתו של יצחק כי אם ב'כח התפילה', כשעמד

ויתבאר ביותר, עפ"י מה ששמעתי, על אחד שבגדלותו הודה אשר בקטנותו כעס וקצף עד מאד על בוני הדירות, שלא התחשבו בו כלל, עד שכאשר היה ברצונו להדליק את האורה הוצרך להביא כסא ולעלות עליו, בכדי שיוכל לחוץ על ה'כפתור', וכן כאשר חשקה נפשו בכוס קאווע (קפה) נזקק להביא סולם, לעלות עליו ולחמם את המים (במיחם מים רותחים - Percolator / Kettle) וכן ליטול את הקאווע והסוכר מהארונות הגבוהים, ומלבד שלא היה הדבר מספיק נח, הרי היה בזה גם משום סכנה שמא יפול מהסולם... לאחר שהתבגר עוד הבין שבכוונה תחילה נעשה כן הבניין, כי הבית מיועד לשימוש המבוגרים ולא בעבור השתמשות הילדים, ואם ברצונו להדליק אורה או להכין כוס קפה עליו לבקש זאת מאביו. והרי זה ממש ציור חי על כל ענייני העולם, שהקב"ה יצר וברא את העולם בעבורו ולא בעבור ה'ילדים', שהכל ברא לכבודו... ואם ברצונו להשיג דבר מה עלינו לפנות אליו ולבקש זאת ממנו, אולם אם ננסה להסתדר לבד אזי עלולים אנו ליפול ולהתהפך...

ח. כה היה מעשה נפלא שנגמר זה עתה ביום ג' פר' וירא, בליל פורים קטן תשפ"ד נסעו קבוצת אברכים מאשדוד להתפלל בקבר רחל עבור אחד מהחבורה, אברך יקר שבערכין, הרב ר' חנניה גרוס ז"ל, אשר חלה במחלה הידועה רח"ל, והנה ר' חנניה ז"ל שבק חיים לכל חי בערב תשעה באב, אכן בשבוע שעבר ביום ג' שנכפל בו כי טוב, יומא דהילולא קדישא של רחל אמנו, הגיעה בשורה טובה בכפליים, כי לשניים מהמתפללים נולד בנים בו ביום, ושניהם לאחר כמה וכמה שנות צפיה וייחול לכך (אחד, אחרי ארבע שנים מחתונתו, ואילו רעהו לאחר שבע שנות 'הפסקה' מהילד הראשון)... ללמדנו, כי אין תפילה חוזרת ריקם, הנה נסעו להתפלל לרפואה ולא נענו, אכן התפילה פעלה לטובה להושיע את המתפללים עצמם...

ט. וכנגד אותה טענה מצויה אשר מקורה מעצת היצר - מה אני ומה חיי שאזכה שתתקבל תפילתי... נביא מה שסיפר הגה"צ רבי מאיר ווייסמאנדל שליט"א אב"ד נייטרא מאנסי, בימי בחרותו כשלמד בשיבה בלעיקוואד, באחד מימי הרחמים והסליחות החל לומר 'סליחות', וכבר אמר 'אשרי' ועוד ג' פסוקים מ'לך ה' הצדקה', אז ניגש אליו אחד מחבריו, ושאל אותו האם ירצה לבוא עמם לאמירת 'סליחות' אצל הרה"ק מריבניץ ז"ע (כשעוד היה

העולם שלימד אותנו דרכים מתוקנות, לימד אותנו להלביש ערומים ממה שהלביש את אדם וחיה, לימד אותנו לזווג חתנים וכלות ממה שזיווג את חוה].

גם איתא בגמ' (ברכות סא.) ללמוד ממה שנאמר (לעיל ב כב) 'ויביאה אל האדם' - אמר ר' ירמיה בן אלעזר, מלמד שנעשה הקב"ה שושבין לאדם הראשון, מכאן למדה תורה דרך ארץ שיחזור גדול עם קטן בשושבנות ואל ירע לו"ז, ופירש רש"י, שושבין - משתדל בחופתו ובזיווגו.

יושב ומזווג זיווגים - גודל מעלת המצווה להתעסק בשידוכים דבר בעיתו מה טוב, בעסקנו בפרשת עסק 'מציאת' הזיווג ליצחק אבינו, בה נזכר בתורה הק' הישדכן הראשון הלוא הוא אליעזר עבד אברהם, להרחיב מעט במצווה יקרה זו להתעסק בשידוכים ולהציע הצעות איש לרעהו'. וכבר כתב בתרגום יונתן בן עוזיאל (דברים לד ו) בזה"ל, בְּרִיךְ שְׁמֵיהּ דְּמַאֲרֵי עֲלָמָא דְּאֵלִיף לְן אַרְתְּתִיהּ תְּקֵנִי, אֵלִיף יְתֵן לְמַלְבֵּשׁ עֲרֻמְלָאִין מִן דְּאֵלְבִישׁ אָדָם וְחֹהֵה, אֵלִיף יְתֵן לְמִזְוֵגָא חֲתָנִין וְכַלָּן מִן דְּזוּיֵג חֹהֵה לְזוֹת אָדָם, עכ"ל [ובתרגום ללה"ק, ברוך שמו של ארון

מתגורר בבארא פארק ברחוב הששה עשר], וענה בהן, סגר את הסליחות והצטרף לאחר זמן בצאתם לדרך, כי מדרכו של הרה"ק היה לומר את הסליחות בשעה מאוחרת יותר.

הריבניצער יצא מחדרו, ושאל את כל משתתפי ה'מנין', האם אחד מכם כבר אמר היום סליחות (כי הקפיד לאמר במנין של עשרה שעדיין לא אמרו באותו היום סליחות), וענו בלאו, שוב שאל ושוב ענו בלאו. הריבניצער ניגש אל עמוד התפילה פתח הסליחות, ולא התחיל, אלא שוב פנה ושאל, האם אחד מכם כבר אמר היום סליחות, ושוב ענו בלאו, אז ניגש הריבניצער אל רבי מאיר, ושאלו, האם הנך בטוח שעדיין לא אמרת סליחות היום, ענה ר"מ, באמת, כבר התחלתי לאמר סליחות, אלא שלאחר ג' פסוקים הפסקתי ברצותי להצטרף לחברי שבאו הנה, ענה לו הריבניצער, נו, א"כ, כבר אמרתם סליחות.

הרי לך, עיקר הסליחות הוא אמירת י"ג מידות, סלח לנו, והפסוקים הללו אינם אלא 'הקדמה' ובעינינו נראה כמי שלא אמר עדיין כלום מעיקר הסליחות, ואעפ"כ הרי אצל הרבי - מאחר שכבר פתח פיו לאמר לך ה' הצדקה, ראה אותו כמי שכבר אמר סליחות, הארת פניו ענתה בו שכבר שאמר סליחות. ומעתה ילמד כל אחד ק"ו לעצמו, אם הרבי ראה זאת על פניו בוודאי שה' רואה... זאת ועוד, אם ע"י 'פסוקים' שאינם מעיקר הסליחות ניכר היטב על פניו עד שנראה כמי שאמר 'סליחות', א"כ גם תפילה שאינה מעיקר התפילה... כגון, תפילה שלא בכוונה... או כשחושב שאינו ראוי שתתקבל תפילתו מחמת מעשיו, באמת אין תפילה שאינה נראית ואינה נשמעת במרומים... י. כי הגם שנתבאר שהקב"ה הוא הוא הישדכן, ואף אין צורך להרבות בהשתדלות יתירה כי מה' אשה לאיש בעיתו ובזמנו, אכן כל זאת ייאמר לגבי אלו שהגיעו לפרקם וכן לגבי ההורים, אך על הזולת מוטלת חובה קדושה לעזור ולסייע - 'לא תוכל להתעלם', ולא יתחזק באמונה בכל הנוגע לצרת זולתו...

וכמאמרו של הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב ז"ע (לקוטי חידושי הרמ"ל פז) על נוסח ברכות השחר, שכל הברכות נאמרים בלשון רבים, 'פוקח עוורים', 'מלביש ערומים', ומדוע ברכת 'שעשה לי כל צרכי' נאמרת בלשון יחיד, ולא 'שעשה לנו כל צרכינו' בלשון רבים. להורות, שרק בנוגע לו ולצרכי עצמו, יראה את עצמו כמו שהבורא עשה לו כל צרכו. אבל ח"ו שבנוגע לצרכי חברו יחשוב - הרי הקב"ה כבר ממלא כל מחסורו וצרכיו... מה נחסר עוד שאבוא ואיטיב עמו, אלא ישתדל ויעניק לחברו עד כמה שבידו לתת, להחיות נפש כל חי.

והובא בשמו בספר 'יושר דברי אמת' (הגה בסוף פר' שמות) לבאר הפסוק 'כל פעל ה' למענהו' (משלי טז ד) והיינו שכל מה שיש בעולם ברא ה' לכבודו, וקשה לאיזה צורך ברא אפיקורסות בעולם. ואמר (הרמ"ל) כאשר יבוא עני ואביון לפשוט יד, בבקשה שיושיעו מצער וצרתו, אין להשיב לו - מסתמא כך הוא מן השמים, שעליך לסבול עול עניות... אלא בזה ישתמש ב'אפיקורסות' - לחלצו מצרתו ככל אשר תשיג ידו, ולא עוד, אלא יחשוב שאם הוא לא יושיעו לא יהא מי שיושיענו.

יא. ואכן ידוע על רבים מגדולי הדורות שהתעסקו במצוה רבתי זו ברוב חביבות, ונציין רק למה שכתב ב'מנהגי מהרי"ל' (הל' חנוכה אות א) על מהר"י סגל 'ומחיית הרב לגופו הרוב היה שכר שדכנות, שהיה כותב ושולח מכתב ידו בכל המדינה לזווג וכו'.

וכבר הבאנו בארוכה על הרה"ק ה'חתם סופר' ז"ע שהשתדל ביותר לשדך יתום ויתומה בערב יום כיפור באמרו שהוא נצרך לזכות זו לקראת יום הקדוש.

באר הפרשה - פרשת חיי שרה

שואלים אותו 'עסקת בפריה ורביה', שבכלל 'שאלה' זו אם עסק בנישואי יתום ויתומה, והוסיפו על דבריו, ש'יתום ויתומה' לאו דווקא, אלא כל 'הצעה' ו'הצעה' הרי זה קיום מצוות פרו ורבו⁷.

ג. הנה כתיב (דברים טו זח) 'כי יהיה בך אביון מאחד אחיך באחד שעריך וגו' העבט תעבטנו די מחסורו אשר יחסר לו' ופירש"י, לו זו אשה, והרי שחלק ממצוות ה'צדקה' היא לעסוק בשידוכים ולהביא לו די מחסורו אשר יחסר לו (ביאורים והנהגות בפרשתן).

ד. אכן מי זאת עולה על כולנה - גמילות חסדים, כי זהו החסד הגדול ביותר שניתן לעשות עם הזולת⁸, ודבר שפתיים אך למותר עד כמה מצפים אותם העומדים בפרק השידוכים וכן ההורים לכל 'הצעה', והרי זה כמים קרים על נפש עייפה כפשוטו ממש⁹.

וכמה וכמה מצוות איכא בדבר¹⁰. א. יש שכתבו (שליחן העוזר סי' ג סק"א, וכן בשו"ת הרב"ז ח"א סי' סא) שה'שדכן' מקיים מצות 'ולדבקה בו' וכן מצות 'והלכת בדרכיו'¹¹, שהכוונה בהם היא כמו שדרשו חז"ל הדבק במידותיו של הקב"ה, וכן ללכת בדרכיו, וכמו שאמרו 'מה הוא רחום אף אתה הוי רחום', ועל דרך זה ממש, מה הקב"ה מזווג זיווגים [וכדברי המדרש הנודעים (בב"ר סח ד) שאמר רבי יוסי בן חלפתא שמכריאת העולם ועד עתה הקב"ה יושב ומזווג זיווגים] אף אתה מזווג זיווגים.

ב. כתיב (ישעיה מה יח) 'לא תהו בראה לְשֶׁבֶת יצרה', ומהות מצוה זו היא לגרום להרבות ישוב העולם, וא"כ גם המתעסק בשידוכים הרי הוא גורם לריבוי העולם, ואף הוא מקיים מצוה זו (הערות מהגר"ש אלישיב לגיטין מא.). וכבר נודע מה שכתב המהרש"א (שבת לא.) על מה שאמרו בגמ' שבשעה שמכניסים אדם לדין

יב. גם 'סגולות' יקרות יש במצווה רבתי זו, וכמו שכתב הגאון הגדול רבי משה שטרנבוך שליט"א בספרו 'ביאורים והנהגות' (בפרשתן), שמעתי מהרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע שהתעסקות בשידוכים לאחרים זהו סגולה לזכות לבנים הגונים.

גם 'סגולה' יש בה כדי למצוא שידוך עבורו (ועבור יוצ"ח), וכמו שהוכיח כן הגה"ח רבי נתן לוברט זצ"ל (שארית נתן) מהכתוב ב'פרשת השידוכים' שבתורה (כד סב) 'ויצחק בא מבוא באר לחי רואי', ופירש רש"י 'שהלך להביא הגר לאברהם אבי שישאנה' (ומקורו מדברי חז"ל בב"ר ס יד), מה כתיב לאחריו 'והנה גמלים באים' - שמיד הגיעה רבקה, ו'נענה' עוד לפני אברהם... והיינו טעמא, עפ"י מאמר חז"ל (ב"ק צב.) 'כל המבקש רחמים על חברו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה', ואין הדברים אמורים דווקא לענין 'תפילה', אלא כל המשתדל בטובתו של השני, והוא צריך לאותו דבר, גם בזה 'הוא נענה תחילה'.

יג. כה מובא ב'מעשה איש (ח"ב עמ' רג) אודות הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע, 'אמר להג"ר שלמה הרש"ל זצ"ל בהלכם להתעסק יחד באיזה ענין של שידוך, לאמיר זיך עסקנען מיט דעם וואס דער אייבישטער עסקנ'ט זיך - הבה ונתעסק בדבר שהקב"ה מתעסק בו...'

כיצא בדבר ממש מובא עוד (ח"ז עמ' קכה) שסיפר הגאון רבי אלעזר טורצ'ין זצ"ל, שפעם שלחו החזון איש להתעסק באיזה הצעת שידוך ואמר לך תא נעביד עובדא דקוב"ה (הבה נעשה כמעשי הקב"ה), שאמרו חז"ל הקב"ה יושב ומזווג זיווגים.

יד. הרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע היה נוהג להעניק מממונו לעודד שדכנים שיתעסקו במציאת זיווג לבחורים מבוגרים, והיה אומר כי זה נכלל בשאלת עסקת בפריה ורביה (לבם של ישראל ח"א עמ' קנח).

טו. בלשון הזה היה הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל מעורר את השדכנים להשתדל בשידוכים, כי זהו החסד הגדול ביותר שניתן לעשות עם הזולת, ואף הוא עצמו 'השקיע' בעניין זה שעות על גבי שעות (שלמי שמחה עמ' ד). פעם נכנס איש יהודי אל הגרש"ז ושפך את לבו לפניו על שלא זכה להיפקד בבנים, וביקש עצה 'וסגולה', נענה לו הגרש"ז, כבר כתב החפץ חיים זי"ע שעשיית צדקה וחסד עם הזולת הרי זו סגולה גדולה להיושע בזש"ק. חזר האיש ושאל באיזה חסד להתעסק, ובתחילה יעץ לו הגרש"ז שיפרוס חסותו על ילד יתום וישלם כל הוצאותיו הרוחניים והגשמיים, אכן הלה לא היה בעל אמצעים ולא היה ביכולתו לעמוד בתשלומים אלו, על כן יעץ לו הגרש"ז להתעסק בשידוכים של מבוגרים ולעזור להם להקים בית נאמן בישראל, כי זהו החסד הגדול ביותר. סבר הלה וקיבל, ואכן לא חלף זמן הרבה ונולד לו בן זכר במז"ט.

טז. והנה רבים 'פוטרים' עצמם ממצוה גדולה זו באומרם שאינם 'בר הכי'... אינם 'מוצלחים' ואינם יודעים לנהל את השידוך, גם אינם יודעים להציע הצעה הגונה והולמת, ומי יודע אולי יבואו לידי פגיעה בהורים ובמדוברים

מה' יצא הדבר - השגחה פרטית ביותר בענייני שידוכים משום רבי ראובן בן אצטרובילי מן התורה ומן הנביאים בפרשתן (כר ט), 'ויען לבן ובתואל ויאמרו מה' יצא ומן הכתובים מה' י"א אשה לאיש' ט מן התורה דכתיב הדבר י". איתא בגמ' (מו"ק יח:) 'אמר רב 'ויאמרו מה' יצא הדבר', מן הנביאים דכתיב (שופטים

כאשר יציעו הצעה שאינה לפי כבודם וכו'... אמנם, באמת עדיין יש בידם לגשת אל 'שדכן' מנוסה ולהציע לו שהוא יפנה אל ההורים, ובכלל יש 'לפקפק' בעצם הטענה, כי אלפי ורבבות בתים מישראל נבנו על ידי מי שאינם 'שדכנים' קבועים... ואם יעמידו לנגד עיני רוחם את צער ההורים שיש להם בביתם 'שיירה' של בנים וננות ה'יושבים' בבית וכאבם עולה עד לשמים - בוודאי 'ירוצו' להציע בכדי 'לגאול' אותם ממצוקתם הגדולה והנוראה שהיא קשה יותר מקריעת ים סוף...

לאיך גיסא, ודאי שאין צריך לומר, שאין כל טעם לרוץ להציע 'מן הגורן ומן היקב', מבלי מחשבה תחילה האם אכן יש כאן בכלל כדי הצעה... כי לפעמים יש בעצם ההצעה פגיעה והשפלה עצומה, וד"ל. על כן כל ערום יעשה בדעת, ובכל ספק שיש לו ישאל בעצת שדכן מנוסה.

יז. סיפר משגיח כשרות אשר הוא נו"נ להגאון הגרי"ש אלישיב זצ"ל, ששהה בשבע ברכות שהיה תחת השגחתו בחודש תמוז העל"ט, בהיותו שם ראה בין המסובין איש נכבד המעיד כי מוצאו מחו"ל, בין השיחים שאל המשגיח את האיש מה הקשר בינו לבני המשפחה, ענה האיש כי הוא 'חתן' לאחות הכלה המבוגרת ממנה. וזה מעשה השידוך, שתי נערות אחיות שכבר עברו את גיל השלושים זה עידן ועדנים, והן בנות יחידות לאב מבוגר שהן מטפלות בו (מאחר שהוא כבר סיעודי), בשעטומ"צ הוצע שידוך לצעירה, וכבר התקדמו העניינים, באחד הימים כאשר המבוגרת המתינה לשמוע כבר בשורות טובות מאחותה הצעירה, והנה לא די שלא שמעה, אלא ראתה שהיא שבה הביתה בפנים נפולות ללא מצב רוח... שאלה את אחותה, מה אירע, מדוע פניך נפולות, ענתה האחות, מן הנראה כי השידוך נופל ומתבטל, מאחר שנשאלה אודות 'ענייני הממונות' וענתה שאביה אינו בקו הבריאות, ואין בידה אלא כספי חסכוניותה בסך מאה וחמישים אלף שקל, ומתוך ה'דין ודברים' נראה שהצד השני מוריד את השידוך. נכמרו רחמיה של האחות הגדולה ואמרה לאחות הקטנה, הרי אני גם מבוגרת מאד, ומי יודע אם אנשא אי פעם, ברשותי סך חמש מאות אלף שקל, הכסף נתון לך, כדי שעכ"פ את תקימי שם ושארית לאבינו, הקטנה לא אבתה להסכים אבל הגדולה הכריחה אותה לקבל ממנה את כל המעות עד הפרוטה האחרונה.

ואכן, שלחו לאמר לצד החתן כי נתרבה הממון... והשידוך נגמר למזל"ט בשעטומ"צ. החתן הנרגש התקשר לאחד מידידיו הדר בארה"ב להיות 'איש טוב מבשר טוב', וגם לקבל ממנו ברכת מזל"ט. בעת שיחתם סיפר לו את כל מעשה השידוך, ועל הכל את מעשה הוויתור העצום של האחות הגדולה, הידיד התפעל מאד ממעשה הוויתור, ומיד על אתר נענה שיש לו ידיד שכבר שנים רבות מחפש את זיווגו והוא בעל אמצעים גדול, וגילו כגיל האחות הגדולה, ונראה לו שמן הראוי להציע שידוך ביניהם. כן עשה, התקשר לאותו חבר, וכה אמר לו, כך וכך הוה מעשה, אינני מכיר הרבה פרטים, אבל מעשה אחד העולה על כולנה ידעתי גם ידעתי ממקור ראשון... כאשר שמע מכך הידיד רבתה התפעלותו מהמעשה, ואמר לידידו, הנה אנכי מזמין כבר עתה כרטיס (טיקטט) לארה"ק, אדהכי והכי תברר עבורי עוד פרטים על המדוברת והמשפחה.

הלה הגיע לארה"ק, והחלו להתקדם מבלי שיספר לצד המדוברת שהוא יודע ומכיר במעשה הוויתור, הנערה שידעה שאין לה פרוטה לפורטה שהרי את כל אשר נתנה לאחותה, חששה בכל העת, מי יודע אולי כשניגע לפרקי ממונות יתבטל הכל, על כן משהתקדמו העניינים שלחה לאמר כי אין בידה פרוטה לפורטה, נענה האיש, אכן, הנני יודע מכך, ולא זו בלבד, אלא שדייקא משום כך הרחקתי נדוד מארה"ב עד ארה"ק... ב"ה נתרצו הצדדים ונגמר הדבר בכי טוב (כאשר ענין הממונות אינו נוגע, כי החתן הודיע וסיפר כמה שווים נכסיו...), וכעת בחודש חשון ה'תשפ"ה נערכת חתונתם בשעטומ"צ. ומלבד מה שנלמד מכאן על כוחה של וותרנות, שהרי מעשה הוויתור עצמו הוא שהביא את השידוך, אך נראה עוד מכאן היאך הקב"ה מנהיג עולמו, שכאשר השידוך מיועד מן השמים אזי הוא יעלה ויבוא, ופעמים דייקא הא'פס כסף' הוא הסיבה לגמר השידוך.

יח. הנה אמרו חז"ל (פסחים קיח.) 'קשה זווגו של אדם כקריעת ים סוף', כתב בספר מגדלות מרקחים (לבנו של הערוגת הבשם, פרשת בשלח עה"פ התיצבו וראו את ישועת ה') לבאר הכוונה, כי כמו שבקריעת ים סוף היה כל אחד ואחד חושב מחשבות באיזה אופן תהיה הישועה, כמו שאמרו חז"ל שהיו ד' כתות, אבל לא היה מי שעלה על דעתו שהים יבקע. כמו כן גבי זווגו של אדם, רוב פעמים רואין שמה שלא עלה על דעתו מעולם זה הוא זיווגו.

יד ה) 'ואביו ואמו לא ידעו כי מה' היא', מן הכתובים שמה' אשה לאיש, והרי אנו 'מאמינים בני מאמינים', דכתיב (משלי י"ד) 'בית והון נחלת אבות ומה' אשה שהבורא ית"ש הוא בורא ומנהיג לכל הברואים, עילת משבלת'. ידועה התמיהה מה חידוש יש כאן בזה כל העילות וסיבת כל הסיבות, ואין דבר קטן או גדול

וממשיך לבאר שאע"פ שכבר הכריזו מ' יום קודם יצירת הולד, מ"מ הוצרך להיות באופן זה, כדי להורות שמעתה כאשר ריחיים על צווארו, וצריך לישא ע"ע עול הפרנסה, ידע שהפרנסה ג"כ אינה באה ממקום שהוא חושב, וכאמרם ז"ל (פסחים ק"ח.) קשים מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף. והיינו טעמא דגם בקריעת ים סוף לא אמר להם השי"ת תיכף ומיד שיקרע הים, אלא הניח שיתחלקו לד' כתות וזה יאמר כה וזה יאמר כה, כדי להראות על הנ"ל דישועת השם באה ממקום שהאדם אינו חושב עליו כלל

והנה החילוק בין עזר לישועה הוא ע"פ מש"כ בראשית חכמה (שער היראה פרק ו') שעזר אינו אלא סיוע - שהאדם מתחיל ואחר מסייעו, אבל ישועה הוא בלתי סיוע מהנצרך, והיינו דכתיב 'התיצבו וראו את ישועת ה'", ישועה דייקא כלומר, שהישועה תבא ממקום שלא עלה על דעתכם כלל ולא עשיתם שום פעולה לזה, ובזה יש לפרש ג"כ הפסוק 'ה' ילחם לכם ואתם תחרישון' דהכי קאמר ה' ילחם לכם אפי' אם אתם תחרישון, וביותר יבואר עפ"י מה ששמעתי לפרש שתיבת 'ילחם' הוא מלשון לחם, שהשי"ת יתן לכם לחם אפילו אם אתם תחרישון, והיינו כנ"ל, כי הפרנסה באה ממקום שלא חשב עליו כלל, עכ"ד.

יט. וממילא, אף כאשר 'משתדל' עבור שידוכי צאצאיו ידע שאינו עושה כן אלא רק מצד חובת השתדלות, אך לא יחשוב שבידו לקרב או לרחק איזה שידוך. וכן ידוע שהרה"ק מסאטמאר זי"ע נשאל פעם כמה גדר השתדלות עבור הזיווג, ענה הרה"ק, שפעם אחת בשבוע ידבר עם 'שדכן' אודות שידוך...

וכבר אמרו כי מחסדי הבורא הוא שנתן להורים להתעסק בשידוכי בנם וביתם, והקב"ה נותן להם 'הרגשה' כאילו הם אלו שהסכימו או הורידו את השידוך - אף שבאמת כל מערכת השידוכים מתנהלת לה רק מן השמים, כי הבה נתבונן, הנה זה קרוב לעשרים שנה מגדלים האב ואם את בנם ובתם ביגיעה, עמל ויזע, משנות ילדותו הדירו שנתם בלילות, ומשגדל הוליכו אותו לבית תלמודו וכו' וכו' כידוע לכל 'צער גידול בנים' מהו... חשוב נא איך ייראה דבר, כשיגיע עת זודים וינשאו הבן או הבת לזיווג שיבוא מאליו מן השמים, מבלי שיהא ביד ההורים לחוות דעתם בענין... על כן חס הבורא על האב והאם ונותן להם 'שירגישו' כאילו יש להם גם 'חלק' בהחלטות הזיווג, אבל באמת אין זה אלא דמיון... המכיר בזה תשלוו נפשו בכל תקופת השידוכים, והיה זה שכרו.

הנה ה'שידוך' הראשון מששת ימי בראשית היה 'ויאמר ה' אלוקים לא טוב היות האדם לבדו... ויפל ה' א' תרדמה על האדם וישן' (לעיל ב ה-כא), יש שרמזו כי פעמים רבות מתעקש אדם לומר רצוני דייקא בשידוך פלוני, או לאידך פעמים שיאמר שידוך זה הס מלהזכיר... לכן אמר הקב"ה לאדם אני אשיג לך 'זיווגך' ההגון לך, אפיל עליך תרדמה ובזה הזמן אציג לפניך זיווגך, וכזה ראה וקדש', וכדאמרי אינשי 'אל תעזור ואל תפריע'...

וכן פירש הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע את הנוסח 'העומד מצד בנו החתן' כי אין האב אלא עומד מצד, ואת הכל עושה הקב"ה בכבודו ובעצמו. ולא עוד שפעמים מעמידהו הקב"ה בצד שלא יפריע ב'חכמתו' ובחששותיו, אלא ככל אשר יגזור ה' כן יקום וכן יהיה (יסוד צדיק עמו' רפג).

בדרך זה ממש אמר הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע לבאר הטעם שהמשיא את בנו או את בתו נקרא בשם 'מחותן', ולכאורה היה צריך לומר שהוא 'מחתן' ומהו מחותן... אלא כי אכן אין הוא המחתן... אלא אבינו שבשמים הוא המחתן, ואבי החתן והכלה אינו אלא 'מחותן'... בלשון נפעל (ער ווערט געפירט).

ביסוד הדברים פירשו עוד מה שמצינו בלשון חז"ל שה'חתן' נקרא בשם 'ארוס', וכבר תמה ה'תוס' יו"ט' (נדריים פ"י מ"ג) שלפי דקדוק הלשון היה צריך לקרוא לו בשם 'מארס' ולא 'ארוס' מלשון ש'נפעל' ע"י אחרים, אלא רמז יש בדבר, שאכן, אין החתן מארס כלל... כי מן השמים ממציאים את הזיווג, והוא רק 'ארוס'...

ובזה ביארו דלכן 'ארבעים יום קודם יצירת הולד, בת קול יוצאת ואומרת, בת פלוני לפלוני' (סוטה ב.), והיינו שבשעה שההורים עדיין לא התחילו לעשות מאומה לטובת הולד כבר הוכרזה ע"י בת קול בשמים 'בת פלוני לפלוני'. כי 'שלושה שותפים באדם, הקב"ה אביו ואמו' (קידושין ל:), ולכן קובע הקב"ה את הזיווג בטרם יעשו אביו ואמו שותפים, ועדיין אין בידם לומר אף אנו 'שותפים' בעסק זה וברצוננו לחוות דעה בענין... רצוננו בשידוך פלוני, שידוך פלוני אינו 'מתאים' לנו, וכביכול יעשה כרצוננו...

שדרכי ההשגחה מכוסים ונסתרים, כי כך עלתה במחשבה לפניו, להסתיר פניו עד שיש מקום לטעות כאילו ח"ו יש לאל ידו של האדם לעשות כרצונו, אמנם 'מקום הניחו לנו מן השמים' בעסקי השידוכים להראותנו בגלוי לעין כל השגחתו הפרטית², כיצד הקב"ה מנהיג עולמו, מוליך ומביא את בריותיו הנה והנה³, מקרב ומרחק אנשים², מצרף מקרים שונים וכל זה עבור שידוך אחד

הנעשה שלא בהשגחה פרטית וברצונו ית', א"כ יש לתמוה איזו רבותא יש בענייני שידוכים וזיווגים יותר מבדברים אחרים.

אמנם הדברים יתבארו עפ"י הידוע בשם הנה"ק ה'חזון איש' זי"ע (הובא במעשה איש ח"א ריב), שאף שהקב"ה 'מנהל' עולמו והוא ה'מנהיג' לכל הברואים, מ"מ פעמים

כ. כה אומרים בשם הרמ"ע בלשון נוסח שטר ה'תנאים' המגיד מראשית אחרית הוא יתן שם ושארית', שהנה 'ראשית' ו'שארית' אותיותיהן שוות, ורמזו יש בדבר לכל אחד ואחד בתהלוכות חייו, הנה ב'ראשית' הזיווג אתה הראית לדעת כי הכל הוא מאתו ית', א"כ מכן תבין שגם ב'שארית' - בהמשך מסע החיים, כל הנעשה הוא רק ביד ה', ואין לך אלא לפקוח עיניים לראות כיצד הקב"ה מנהל את העולם גם בין הראשית עד האחרית... כא. מעשה נפלא מספר הגה"ח רבי מרדכי וועבער שזכה בבחרותו לשמש בקודש אצל הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע, שנים רבות נהג ר"מ למסור 'שיעור תורה' בביהמ"ד מסויים, לשם היה נוסע בכל יום באוטובוס בשעה קבועה, פעם אחת אירע, שחלפו על פניו שלשה אוטובוסים מלאים נוסעים, והוכרח להמתין ולעלות רק על האוטובוס הרביעי שהגיע לאחר זמן מה, והיה משתומם על מאורע זה שמעולם לא התרחש עמו, כי בדרך כלל אין הרבה אנשים הנוסעים בשעות אלו.

ויהי כאשר עלה על האוטובוס התיישב אברך לצדו, והתחיל לדבר עמו על דא ועל הא, כיון שידע האברך שלצדו יושב ה'משמש' של הרה"ק מהר"א ביקש לשמוע ממנו כמה עובדות מהקודש פנימה, ר"מ הסכים, ופתח לו מאוצרותיו הגנוזים בזכרונותיו... בתוך הדברים סיפר, שבימי ה'מלחמה' היו הרשעים ממנים יהודים להיות אחראים על אחיהם בני ישראל, הללו נקראו בשם 'קאפו', רבים מהם היו אנשים קלי דעת שרצו למצוא חן בעיני הרשעים והיו מלשינים בכל עת על אחיהם היהודים שאינם מקיימים חוקיהם כדת, כמו כן היו נוגשים בעם לאמר כלו מעשיכם דבר יום ביומו, והיראים לדבר ה' היו סובלים מהם צרות רבות ורעות, הוסיף ר"מ ואמר, ששמע מפה קדשו של מהר"א זי"ע על איש פלוני שנתמנה להיות 'קאפו' ואעפ"כ עמד בנסיון גדול זה, ולא היה מוסר ומלשין על אחיו בית ישראל, אדרבה היה נחלץ לסייע להם בכל הזדמנות, והוסיף הרבי, שאף לו עצמו עזר וסייע כמה פעמים...

כעבור כמה ימים התקשר מאן דהו אל ר"מ, והודיע לו שלמחרת היום הנו עורך שמחת אירוסין לבתו, ומאד תגדל שמחתו אם מע"כ יאות להשתתף בשמחתו, ר"מ שלא הכיר את בעל השמחה התפלא מה לו ולשמחה זו, ומ"מ, הלך לשם כדי לשמח את בעלי השמחה. כאשר הגיע קיבלו אחד המחותנים בכבוד רב, וסיפר לו, בבואי לגמור את השידוך הלז, אמרו לי כמה מידידיי שראוי לי למשוך ידי הימנו, מפני שזקנו של הבחור המדובר היה 'קאפו' בימי המלחמה, ומן הסתם היה רודה באחיו ביד קשה ובאכזריות, ואיך תשתדך עם צאצאיו, ואכן מחמת לשון הרע זו נמנעתי ולא התקרבתי לשידוך הלזה. והנה, לפני כמה ימים אינה ה' לידי שאשב לאחוריים באוטובוס בשעה פלונית, ונכנסו באוזניי סיפורי מעשיות שספרתם על הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע, גם שמעתי שהרה"ק העיד על 'קאפו' פלוני שהיה עוזר ומסייע לבני ישראל בעת דוחקם, מיד כשמעתי את דבריכם חזרתי אל ה'שדכן', ובתוך כמה שעות החלו העניינים לזוז, עד שבא הדבר לידי גמר.

באותה שעה הבין ר"מ, כמה גלגל הקב"ה, שעברו באותו יום כמה אוטובוסים ולא יהא לו מקום לשבת, והכל בכדי שיספר עדות זו על הרה"ק מבעלזא במקום פלוני, למען תגיע שמועה זו לאזניו של יהודי זה ועי"ז יגמר השידוך ענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל.

ומכאן למדנו עומק נוסף בלישנא דקרא 'כי מה' יצא הדבר' - שמלבד עצם ה'שידוך', הרי גם מה' יצא אלו דיבורים ייאמרו, בכדי להביא על ידם את הזיווג לידי גמר.

כב. וכך פירשו בלשון הכתוב (משלי יח כב) 'מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה', שהקב"ה מכניס בו בעל כרחו 'רצון' לאותו זיווג שנקבע לו מן השמים. ועל דרך זה פירש הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע במה שאמרו (מכות י.) 'בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו', שגם הדרך שאדם רוצה לילך - ה'רצונות' שיש לו בענייני השידוכים, אף זה בכלל ה'מוליכין אותו', שהקב"ה מוליך את האדם כפי הנגזר עליו על ידי שמכניס בו רצון...

באר הפרשה - פרשת חיי שרה

להתרוצץ משדכן פלוני למשנהו ולחזור אחר אבדתו, כי מה' אשה לאיש^כ, ואין לו לאדם אלא לישא עיניו למרום בתפילה ובתחנונים מלפני הקב"ה שהוא 'השדכן האמיתי' המזווג זיווגים^{כז} ואין עוד מלבדו.

וירץ, ותמהר, ותרץ - לא יאחר הזיווג ולא יקדם אפילו ברגע אחד

בפרשתן (כד יז - ט), 'וירץ העבד לקראתה... ותמהר... ותרץ עוד', היה אומר הרה"ק ה'בית ישראל'

שיגמר בכי טוב^{כח}, והכל יודוך והכל ישבחוך כי מה' אשה לאיש בלא הסתר פנים כלל^{כט}.

ובזה יובן את המובא בספר 'מעתיקי השמועה' שהגרי"ז מבריסק זצ"ל ביאר, שבכל שאר עסקי העולם מחויב האדם לעשות השתדלות הטבעית, הן בענייני הפרנסה ש'בזעת אפך תאכל לחם', והן לגבי בריאות הגוף שצריך לגשת אל הרופא וכל כיוצא בזה, אכן לגבי שידוכים אין מקום להשתדלות כלל^ל, ואין צורך

כג. נודע מה שאמרו צדיקים (בדרך שיחה להגר"ח עמוד קיא, בשם ספר חסידים, ועוד) שפעמים הקב"ה מביא מלחמה לעולם שעל ידי זה יצא שידוך אל הפועל.

לפני כמה שנים הגיעה משפחה מלעיקוואד לארה"ק לרגל נישואי בנם בארה"ק, אחרי השבע ברכות התקשר שדכן אל האב להציע שידוך, בחור פלוני לבתם, נענה אבי ה'מדוברת' לשדכן, הנה אנחנו כבר בדרך לשדה התעופה (עירפאר"ט) לשוב הביתה, ממש חבל שלא התקשרת לפני יומיים, אבל עכשיו אין זה בכדי שיעשה... כאשר הגיעו לשדה התעופה נודע להם שמן השמים ירד שלג כבד בניו יארק ולכן ביטלו כעת את כל הטיסות, ועל כל אחד לעמוד בקשר עם החברה ביום יומיים הקרובים לברר מתי יתחדשו הטיסות, בלית ברירה חזרה כל המשפחה לעיה"ק ירושלים, בדרך חזרתנו לירושלים הודיע לבעלי האכסניא שהם צריכים את האכסניא לעוד יומיים בערך, תוך כדי הנסיעה נזכר ב'הצעה' שנשמעה באזנו ביום האתמול, התקשר אל השדכן, וסיפר לו את כל מעשה העיכוב, ושמחמת כן הם בדרך חזרה לעיה"ק ירושלים, והוא מוכן לברר כמה בירורים על השידוך שהציע לבתו, ואכן מצא הדבר חן לפני ב' הצדדים, ועד זמן הטיסה שנקבע ליומיים לאחמ"כ כבר היה הווארט והתנאים, והשלג נמס, כי כבר בא על תיקונו הראוי... (שמועות טובות).

כד. מעשה בעשיר שחשקה נפשו בבחור תלמיד חכם מופלג עבור בתו, והלך אל הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע בבקשה שיראהו מיהו הבחור המופלג ביותר בישיבתו הרמה כי ברצונו לקחתו כחתן לבתו, השיב לו החת"ס, בסוף הזמן הנני מעביר את כל הבחורים בכור הבחינה, אז אדע בבירור בטיב כל אחד ואחד, שוב נא עתה לביתך, ולאחר שיגיע עת המבחן אשלח אליך את הבחור המיועד. בסוף הזמן בחר החת"ס את הבחור המהולל ברוב התשבחות, נתן בידו כתב צרור וחתום - בו כתב אל הגביר 'מוכ"ז הוא הנבחר להיות חתנך לוקח בתך', וביקש ממנו שבדרכו הביתה יאריך דרכו למקום מגורי הגביר ויתן לו את האיגרת. הבחור שלא ידע איגרת זו מה טיבה וגם קצרה נפשו בדרך, לכן פנה אל אחד מחבריו אשר דר בסמיכות למגורי הגביר, וביקש ממנו שימסור מכתב זה אל הגביר, והלה הסכים, בבואו אל עירו סר תחילה לבית הגביר ומסר לו את האיגרת, פתח הגביר וראה שהבחור העומד לפניו הוא המיועד לו, ומיד שלח לדבר בו נכבדות ונגמר השידוך בכי טוב. וראו עין בעין את דרכי ההשגחה העליונה לסבב כל הסיבות עד שיצא לאור רצונו ית'.

כה. וכלשון הגר"א מווילנא זי"ע (הובא ב'יהל אור' פר' פקודי) 'שוא הוא עסק בני אדם בענין הזיווג שהכל הוא מאת ה'. כו. הנה איתא במדרש (בר"ר סח ב), 'בשעה שהלך יעקב חרנה במצוות אביו לישא לו אשה, ובא אליפז בן עשו הרשע ולקח את כל אשר לו, אז אמר יעקב 'שיר למעלות אשא עיני אל ההורים מאין יבוא עזרי'. מכאן למדו סגולה בדוקה למצוא הזיווג בנקל, לומר קודם עקירת רגליו בתפילת העמידה פרק 'שיר למעלות אשא עיני אל ההרים' (הובא בבני יששכר בפרשת ויצא, ומקורו בספר עשרה מאמרות לרמ"ע מפאנו).

ואולי י"ל, שסגולת פרק זה עפ"י המבואר בספרים שכשואדם מכיר שבכוחות עצמו הנו 'חסר ישע' - מאין יבוא עזרו, ורק 'עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ' אז קרובה ישועתו לבוא. ולכן מצאנו ג"כ שמזמור זה מסוגל לא רק לזיווג אלא לעוד כמה ישועות גדולות.

הנה, כתב ה'כף החיים' (סי' תכו סק"י) 'סגולה' למציאת הזיווג 'שלא יאבדו לומר ברכת הלבנה בכוונה ובציבור'. ויש שנתנו רמז בדבר, כי 'לבנה' ר"ת ב'תולה נ'שאת ל'יום ה'רביעי' (לשון המשנה ריש מסכת כתובות).

כז. המשיך הרב מבריסק לומר, שמא תאמרו אם כן למה אף אני פונה לשדכנים ועושה השתדלות לצורך שידוכי בניי, באמת אין בזה צורך ותועלת אלא כדי להרגיע את ה'נערווען' (עצבים)...

איתא בגמ' (סוטה ב.) 'ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני' ומבואר להדיא בדברי הגמ', כי אין מציאת הזיווג תלוי בשום סיבה בעולם, לא בחשיבות המשפחה ולא בממון ואף לא בכשרונות המופלגים של החתן או של הכלה, גם לא בחריצות השדכן וכיוצא בזה, אין ביד האדם עצמו ולא ביד אחרים לא לרחק ולא לקרב השידוך, אלא הכל תלוי במאמרו וברצונו של הקב"ה שהוא 'מושיב יחידים ביתה' (תהילים סח ז), וכפי אשר נקבע עוד בטרם יצירת הולד כי בת פלוני תהא לפלוני^{כט}.

וזכר נשתברו קולמוסים רבים לחזק לבבות נשברים ולרומם רוחם של הממתנינים לזיווגם או לזיווג של הבן והבת, ובאמת יש להם להשיב נפשם בדברי הכתוב בפרשתן (כד ג) 'ויען לבן ובתואל ויאמרו מה יצא הדבר לא נוכל דבר אליך רע או טוב', וכתב הרשב"ם, וז"ל, לא נוכל דבר אליך - 'לא הסתירה ולא הבניין תלוי ברצוננו, כי על כרחנו (יקרה הדבר בין אם

זי"ע (ליקוטי יהודה בפרשתן) בשם הגה"ק רבי חיים מבריסק זי"ע כי בענייני השידוכין עלינו לדעת שהכל יתנהל כפי הנאמר מה' יצא הדבר, ולא רק עסקי השידוכין נקבעים ממרומים כרצונו יתברך, אלא גם הזמן והעת בו יבוא השידוך למעשה ויגמר בכי טוב אף הוא תלוי רק ביד הקב"ה, ואין יכולת ביד אנוש לא למחר אותו אפילו ברגעא חדא ולא לאחר אותו, ובהגיע העת שיועד מן שמיא ל'גמר השידוך' (והוכרח להגמר באותו היום, הואיל והתפלל 'הקרה נא לפני היום', והרי כבר היה 'לעת ערב' כדכתיב בפסוק יא) מתנהל הכל במהירות ובחפזון כ'קפיצת הדרך', ריצת העבד, מהירות רבקה וכדו' - בכדי שיגמר הדבר בכי טוב בעתו ובזמנו ללא עיכוב רגע אחד^{כ"ח}. על כן, בהגיע אדם לפרק 'האיש מקדש' ועליו לשדך את בנו ובתו שכבר באו אל פרקם, לא יתבלבל ולא יאמר 'אני אנה אני בא', איני יודע מה לעשות ולאן לפנות, אין לו אלא להחזיק באביו שבשמים ובאמונתו יחיה, כי בהגיע הרגע הנכון יעלו שמים ירדו תהומות' והשידוך יגמר ויתקשר בקשר של קיימא.

כח. הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע היה אומר 'וען ס'קומט די ריכטיגע מינוט, געדויערט עס ווייניגער פון א מינוט' (בהגיע הרגע המיוחל נגמר הדבר בפחות מרגע).

כט. כתיב בריש פר' ויצא (כח יב) 'והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה', וביארו צדיקים עפ"י דברי המדרש (ב"ר סח ד) 'מטרונא אחת שאלה את רבי יוסי בר חלפתא, לכמה ימים ברא הקב"ה את עולמו, אמר לה לששה. אמרה לו מה הוא עושה מאותה שעה ועד עכשיו, אמר לה הקב"ה יושב ומזווג זיווגים, בתו של פלוני לפלוני, אשתו של פלוני לפלוני... אמר רבי ברכיה כלשון הזה השיבה רבי יוסי, הקב"ה יושב ועושה סולמות, משפיל לזה ומרים לזה, ומוריד לזה ומעלה לזה, הדא הוא דכתיב (תהלים עה ח) כי אלוקים שופט זה ישפיל וזה ירים'. וביארו, כי אין כאן מחלוקת, ולא בא רבי ברכיה אלא להשלים את דבריו של רבי יוסי - שהקב"ה יושב ומזווג זיווגים, שפעמים הרבה יש מי שמחשיב עצמו יותר מידי ולא נאה לו להשתדך עם פלוני הנחשב כפחות ממנו, והרי שידוך זה הוא הזיווג שהוכרז למעלה 'בת פלוני לפלוני', מה עושה הקב"ה - פעמים יגביה הבורא את הנמוך ופעמים ישפיל את הגבוה, וזהו אומרים הקב"ה עושה סולמות מעלה לזה ומוריד לזה. לכן, לעת כזאת כשהלך יעקב אבינו לתור אחר זיווגו הראהו הקב"ה בחזיון הלילה 'והנה סולם מוצב ארצה' שהשדוכים הרי הם כסולם כמו שנתבאר. יש שהמליצו שלכן מברכים בעת התקשרות שידוכין 'שיהא הזיווג עולה יפה', היינו שלא יצטרכו להשפיל הגבוה, אלא הקב"ה יגביה את מי שפחות בחשיבותו מביניהם.

אמור מעתה, ללמד בינה לאותם אנשים אשר בבואם לארס את צאצאיהם, יחשבו חשבונות רבים האם המדובר או המדוברת יש בו די והותר 'חשיבות' עבורם, אם מפאת הממון ואם מפאת הייחוס, ולרגע שוכחים המה ש'מה' אשה לאיש', וזה השידוך אשר נגזר משמים כבר ארבעים יום קודם יצירת הולד, כשיצתה הבת קול ואמרה 'בת פלוני לפלוני' הוא אשר יקום ויהיה. וכמה ישנם אנשים ההורסים לעצמם את חייהם במו ידיהם על ידי חשבונות הללו - ואף שנוודאי על האדם לבדוק אם השידוך 'תואם' את מצבו וכיו"ב, אמנם דברינו בכאן הוא על אותם המשימים רק את זאת על כובד המשקל, וידחו בשאט נפש... ואינם שמים על לבם שאר ענינים נחוצים כמידות, ירא"ש וכו'. סיפר הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע, על יהודי אחד פשוט מהעיר ווארשא, שהיה מרבה לפקוד את מעונו של אביו הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע ומפציר בו שיברכו ויבטיחו בעשירות וריבוי נכסים, והרבי לא ברכו, אך הלה לא הרפה עד שהרבי נעתר לבקשותיו ובירכו בעשירות.

באר הפרשה - פרשת חיי שרה

אנו) רוצים או לא רוצים, כי הקב"ה עשה זאת - ומכאן, נלמד לכל עניינינו ש'רצון אבינו שבשמים' הוא שהיכולת בידו, עב"ל"א.

ואכן נתקיימה ברכת הרבי ועלתה קרנו של היהודי בעשירות גדולה עד שנהפך להיות אחד מעשירי העיר ווארשא, והנה, בן יחיד היה לו 'לעשיר' אשר החל להתקרב לגיל בן י"ח לחופה, באחד הימים אירע אסון נורא, הבן נקלע לתאונה נוראה (עקסידענ"ט) ונעשה בעל מום נורא ברגליו. מכיוון שכן הוכרח לקחת שידוך בת טובים את בתו של החייט העני והדלפון של ווארשא, אשר הסכים לתת לו את בתו, לאחר שהתחייב לשלם את כל הוצאות הנישואין ודמי נדוניה כהוגן.

בצר לו נכנס היהודי אל ה'אמרי אמת' בבכי תמרורים, על מצבו של בנו ועל השידוך שאינו הגון שנקרה לידי בהכרח ממש. אמר לו הרבי, הנה ארבעים יום קודם יצירת הוולד הוכרז כי זהו זיווגו של בנך, על כן, לא ברכתיך בעשירות כי ידעתי שכשתהיה מעשירי העיר לא תסכים לזווג את בנך היחיד אלא לבת גדולים או לבת עשירים ובעלי ממון, אך משהתעשרת סיבב הקב"ה שיהפך בנך להיות בעל מום, וכך יסכים בלית ברירה אחרת לישא את בתו של החייט, כפי שנגזר עליו מקדמת דנא. והדברים נוראים ומבהילים.

בענין אלו ה'סולמות' מציינו בספר 'חסידים' (סימן רטז), אם ראית רשע עשיר, המצליח בנכסיו, ועקב עשרו הוא משיא את בנו עם אנשים חשובים וגדולים. אל תתמה, אלא דע לך שכל סיבת ומטרת עשרו שנתן לו הקב"ה, הוא רק בכדי שיקחו אנשים גדולים וצדיקים את צאצאיו להינשא עמו, שאילמלא עושרו לא היו מתחתנים עמו עקב רשעותו. ומדוע זוכה אותו רשע הן לעשירות הן שגדולים מתחתנים בו. דבר זה בא לו, או מזכות אבותיו העומדת לו. או משום שהיו מביישים אותו ומבזים אותו קודם לכן, וזכות אותו ביזיון אשר ספג היא שעמדה לו לזכות לעושר ולחתנין רבנן (נלמד מכאן. א. כי אף הרשע יזכה לכל הטובות אם ישתוק למחרפיו, ק"ו למי שאינו רשע אם אך ישתוק - מה טוב חלקו וחבלו. ב. ראה כמה מסובב הקב"ה בעולמו כדי שגיע לכל איש זיווגו ההגון לו).

ונחזור לענין, הרה"ק רבי מנחם מנדל מווישווא זי"ע אמר בדרך צחות לבאר מדוע מברכים בשמחת נישואין ברכת 'שמח תשמח רעים' האהובים כשמחך יצירך בגן עדן מקדם. כי יסוד ושורש כל הקשיים אשר יש ב'שידוכים' או בשלום בית שאחד מחשיב את עצמו יותר מחברו לאמר, הנני מיוחס יותר מהשני, על כן אנו מברכים את החתן והכלה שישמחם הקב"ה 'כשמחך יצירך בגן עדן מקדם' כמו אדם וחווה ששהו בגן עדן ולא היה להם כל הבדל ביחוס, כך גם הם ישמחו בנעימים ללא התנשאות מצד הייחוס.

בדרך אחרת ביארו בברכה זו, כי מעשים בכל יום שההורים יחשבו לעצמם, הייתי יכול להשיג שידוך נאה ומכובד יותר, חשוב יותר וכו' וכו' לזה אומרים 'שמח תשמח רעים' האהובים כשמחך יצירך בגן עדן מקדם, וכמו שאז לא היה בידו לבחור לעצמו כי אם את חוה, ולא היה שייך אצלו לקחת שידוך אחר המתאים וכיו"ב. וכזאת ייאמר לדידן, אחר גמר השידוך ידעו שזה היחיד המתאים ביותר והראוי ביותר לרום מע"כ (אמרי אמת ליקוטים - נשואין. ועוד ספרים).

ל. סיפר הגר"א מוויילנא, שבאחת ממסעות הגלות' שערך הייתה אכסנייתו בבית אחד ה'בעלי בתים' שאירחו בכבוד גדול, וראה שם איך ש'בעל הבית' מכבד את בני ביתו באופן מופלא מאד, בהגיע זמנו של הגר"א להמשיך במסעו, ונפרד לשלום מ'בעל האכסניא' נשאל הגר"א, האם מצאה הנהגתי חן בעיני רבינו, נענה הגר"א כי הוא ממש מלא התפעלות למראה הנהגה חשובה כזו, ענה היהודי אל יתפעל כ"כ, כי כל זה הוא רק משום מעשה שהיה.

וזה דבר המעשה - עילוי גדול הייתי בימי עלומי ושמי הטוב הלך לפני למרחקים, מיד בהכנסי לעול תורה ומצוות בהיותי בן י"ג שנה ויום אחד נלקחתי להיות לחתן לבת אחד מעשירי עיירה פלונית, חותני התחייב על 'נדן' (נדוניה) גדול מאד, מחמת היותי כה צעיר לימים הוקבע זמן הנישואין לכשאהיה בן כ', והוסכם עם חותני שלא יסלק כעת עתה את כל הנדן, אלא בשבע השנים הבאות ישלם עבורי ל'חברותא' שאוכל להוסיף ולהתעלות בתורה ויראה, ובזמן הנישואין יסלק את השאר. ואכן עמד בדבריו ב'שבע השנים הטובות' ושילם לחברותא כאשר אמר, אך כאשר קרב ובא זמן החתונה ירד חותני מנכסיו ונעשה עני מרוד, מכיוון שכן, החליט אבי לבטל את קשרי השידוכין, על אף שאני לא נתתי את הסכמתי לכך, ביודעי את חובת 'הכרת הטוב' שיש עלי על כל השנים ששילם עבורי ל'מלמד'. לא ארכו הימים ושוב באתי בברית האירוסין ונישואין עם בת עשיר אחר. אך לדאבון לב נתגלה בי מום כלשהו כעבור זמן קצר, הלכנו לדרוש ברופאים ולאחר בדיקתם אמרו שאין רפואה למכתי, משכך, עמד העשיר שאגרש את בתו, וכך נשארתי חסר כל, כשדבוקים עלי שני כינויים - עזיבת שידוך וגרוש, ברוב יגוני פניתי לדור ב'הקדש'

(בית ההקדש היה מיועד לחסרי בית...) שם ישבתי גם בכיתי, עד שניגש אלי יהודי אחד ושאלני לסיבת בכי המר, גיליתי בפניו את כל מסכת חיי ואת המום שמצאו בגופי, נענה היהודי ואמר לי, הנה מכיר אני נערה אשר גם לה יש מום הדומה לשלך, אולי תשתדכו ביניכם וכן הוה.

לאחר החופה משנכנסתי לחדר הייחוד סיפרה לי הכלה כי גם היא לא נולדה עם מום זה, אלא הוא נתגלה אצלה זה לאחרונה, אחר שנתארסה לפני כמה שנים עם עילוי גדול, ונתבטל השידוך מפני חוסר ממון, ומרוב צער ויגון נולד אצלה המום, מיד הבנתי שזו היא ארוסתי משכבר הימים, וכל סבלה בקבלת המום היה אך ורק בכדי שיסכימו הכל שנינשא שנינו, עתה אמור נא לי רבי, האם לאחר שהיא סובלת בגיני עד עצם היום הזה אין זה מן החיוב שאכבדנה בכל לבי נפשי ומאודי. סיים הגר"א ואמר, כדאי היה לסבול את כל נדודי הדרכים, בכדי לשמוע מעשה זה המלמד לאנוש בינה, עד כמה הקב"ה מנהיג את עולמו בחשבון בהשגחה הפרטית על כל נברא ונברא, בכל פרטיו וענייניו, ואי אפשר לו לאדם להתחכם נגד גזירת הבורא יתברך, כמו אלו שעזבו את השידוך, ולבסוף נישאו זה לזה, אלא שהמתחכם מסוכן הוא לקבל מום כדי להעמידו על מקומו הראוי לו.

לא. סיפר הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל מה ששמע מבעל המעשה עצמו, בת ישראל נכנסה להגה"ק ה'חזון איש' זי"ע ותינתה את מר גורלה, כי הגיעה לפרקה זה עידן ועדנים, ואכן השדכנים מציעים לה הרבה הצעות, אך הכל עונים עליה 'לא' באל"ף רבתי, איש בעולם אין רוצה אותה, כולם מסרבים לה, ובכתה בכאב צורב, וכי כל כך גרועה אנכי... כזאת 'גארנישט' (איני שוה מאומה) עד שאף אחד לא רוצה בי.

נענה לה הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע ברוגע ובשלווה, אני רוצה להסביר משהו ותענו לי באמת, אם הנני נצרך לשלוח מכתב למשפחת 'פרידמן' מרחוב רבי עקיבא 2, ואמסור המכתב בידיכם בכדי שתעבירו אותו לאותה משפחה, והנה, קיימתם השליחות, הלכם והגעתם לבנין המיועד, אבל מצאתם שם שהבנין בן ג' קומות, ובכל קומה דרים ג' משפחות... אין שם תיבות דואר (פאסט קסטליך) וגם לא נכתב 'שם משפחה' על הדלתות, וממילא אינכם יודעים היכן מתגוררים משפחת פרידמן. מה תעשו... האשה שתקה, והחזו"א שאל שוב, אני רוצה לדעת מה הייתם עושים, ענתה בחשש מה, בלית ברירה אדפוק בדלת הראשונה ואשאל האם משפחת פרידמן זה כאן, והיה אם הם יאמרו כאן לא 'פרידמן' אנחנו משפחת 'איצקוביץ' אשאל אותם, היכן דרים בבנין זה משפחה בשם פרידמן, והם יאמרו כי משפחת פרידמן דרים בקומה השלישית. אמר לה החזון איש, וכי תצעקו בכאב ובכעס מדוע זה לא פרידמן כאן... למה אתם עושים לנו את זה... מדוע אתם אומרים שכאן דרים איצקוביץ ולא פרידמן... וודאי שלא תצעקו כן, כי מה יש לכם לצעוק ולהתלונן, הרי פרידמן דרים למעלה, מה יש לכעוס ועל מי יש לכעוס, כאן מתגוררת משפחת איצקוביץ ושם למעלה פרידמן, על כן עולים עד הקומה שלישיית ומוצאים שם את פרידמן ונותנים להם את המכתב.

הגביה החזון איש את קולו, תדעו לכם שברגע שאתם שומעים את התשובה 'לא' על השידוך, הרי משמעות הדבר הוא ששידוך זה אינו שלכם, אתם לדוגמא עתידים להנשא לחתן ששמו פרידמן, ולכן כאשר מדברים עבורכם הצעת משפחת איצקוביץ הם עונים בלא. וכי יש לכם לצעוק עליהם או להפגע מכך, ולשאל אותם מדוע אינכם פרידמן, הרי זה האיש איצקוביץ, והוא אינו החתן שלכם, מה לכם לכעוס... וכי זו ראייה על עצם מציאות שלכם שאתם טובים או לא... מה פתאום, הרי הדברים פשוטים שלא זה השידוך שלכם... ברגע שיגיע 'פרידמן' השידוך יבוא לכלל גמר בשעה טובה, ברגע שהשידוך שלכם יגיע הוא ירוץ עד כדי גמר, וכך היה.

סיפר הגר"ח קנייבסקי זצ"ל על עצמו, שבהיותו בחור בן י"ז שנים השתדלו מאוד דודו ה'חזון איש' ואביו ה'סטייפלער' למצוא שידוך עבורו, ובמהלך השנים דברו בו נכבדות בעשרות הצעות, אך ראה זה פלא, תמיד 'הצד השני' השיב בלא... סופו של דבר, לאחר שש שנים בהיותו בחור 'בא בשנים' בן כ"ג, הציע החזו"א את בתו של הגרי"ש אלישיב זצ"ל, ונגמר הדבר בכי טוב. באותו הזמן היתה הכלה בת י"ז שנים... נמצא שכאשר 'נכנס' רבי חיים זצ"ל לעונת השידוכין היתה כלתו המיועדת לו משמיא קודם ה'בת מצווה'... והיה לומד מכאן לקח טוב לעודד שבורי לב כי רבים ממאנים בהם ומשיבים פניהם ריקם, כי הסיבה שעדיין לא התארסו כי עדיין לא הגיע הזמן, ומן השמים מסבבים זאת בסיבות שונות ו'מגלגלים' באופן כזה כאילו אינם מתאימים וכדומה...

לב. פעם שאל פלוני את הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע אודות שידוך המוצע לבנו האם זהו השידוך משמים. השיבו בפשטות, נחיה ונראה, אם יצא מן הכח אל הפועל הרי לנו סימן כי אכן הוא מן השמים, ואם לאו אתה היא כי אין זה השידוך משמים.

נלמד לענין השידוכים כי הזיווג שהוכרו מן השמים יעלה ויבוא ויצא לפועל בזמן שגזר הבורא ובאופן שגזר הבורא, אם כן, 'דאנה מנין' לב. כללו של דבר, הקב"ה לברו הוא עשה ועושה ויעשה, הוא מסבב כל הסיבות, והרבה דרכים למקום להביא לגמר השידוך כפי אשר עלה ברצונו, ושום מכשול ומניעה לא יעכבו בדבר לב.

על כן, כל איש משכיל יבין שלא לכעוס ולא להתרעם על פלוני שנראה לו שהוא הוא המקלקל את השידוכים בביתו, ולא יסמוך על אלמוני שהוא המסייע לשידוכים בביתו, אף שבוודאי על ה'שדכן' להשקיע כל כוחו לעזור ולסייע לבני ישראל במציאת זיווגם ההגון להם לב, אבל על האדם בעצמו לדעת כי

לג. יש שאמרו שלכך קוראים להתקשרות השידוכין בשם 'ווארט', שפירושו בשפת ה'אידיש' - דיבור, לרמז 'שהכל נהיה בדברו', כל שידוך שנגמר נעשה אך ורק במאמרו יתברך, וכדכתיב מה' יצא הדבר. והמשכיל יבין שלא 'לדאוג' בענייני שידוכין, כי ממילא מתנהל הכל על פי מאמר ה', וכשיבוא הרגע הראוי והנכון, יסבב 'מסבב הסיבות' שיבוא הדבר אל סיומו.

הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע סיפר פעם לאחותו הצדקנית אשת חבר להגה"ק מסטייפעלע זצוק"ל, היום היה אצלי יהודי שבא לברר אודות בחור (לענין שידוכים), והנה כששאלני על 'יראת שמים', עניתיו 'ס'קען זיין בעסער' (יש לו במה לשנות דרכיו ולהתעלות יותר ממצבו העכשווי), כמו כן כששאלני על 'התמדתו ואהבת התורה שבקרבו', עניתיו 'ס'קען זיין בעסער'. כך עניתיו על כל שאלותיו וספיקותיו, ורציתי בזה לרמז לו - אין הבחור ראוי לך. על כל דבר נענה האיש ואמר, מבין אני שאין בו כל חסרון שהרי אין 'מושלמים' בעולם הזה, ומכיוון שהרבי אינו אומר אלא שיש לו מקום להיטיב דרכיו משמע שהוא עומד על דרך טוב... וה'חסרון' היחיד שיש לו שעדיין יש לו מקום להתעלות, הרי זה ה'חתן' המתאים לי, ועוד באותו היום נגמר השידוך בכי טוב. ובכן, אמר החזון"א, הבט נא וראה, איך הקב"ה מנהיג את עולמו, הרי יהודי זה 'בר דעת' הוא, ואף אני אמרתי לו דברים (כמעט) מפורשים 'יש לבחור הרבה מה לשנות ולהיטיב את מעשיו', והאיך נהיה כדבר הזה, שהבין מדברי שאין כל חסרון בבחור, אלא, כי בהגיע העת והזמן לזווג את בת פלוני לפלוני, נהפך כל העקוב למישור, ו'תקפוץ' הארץ ואף השמים אם יצטרכו לזה, ה'חכם' יהפוך לסכל והשומע לחרש, והשידוך יגמר... 'כי מה' אשה לאיש'.

כה אמר הרה"ק הסבא משפאלע זי"ע (איש הפלא עמוד ססד, הובא בתפאל"מ בפרשתן), וז"ל, לכל אדם יש מעלות ויש חסרונות וכאשר נגזר על האדם שידוך משמים אז יורד א לוקשען ברעה"ט, היינו קרש רחב מן השמים ומכסה את כל החסרונות און עס בלייבט גוליע (כל כולו בשפת רוסיא) מעלות, אבל כשהשידוך שהציעו לו עכשיו אינו מה שנגזר עבורו מן השמים מ' יום קודם יצירת הולד, אזי יורד א לוקשען ברעה"ט מן השמים ומכסה את כל המעלות און ס'בלייבט גוליע חסרונות.

כיו"ב אמר הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע שבבוא העת לגמור השידוך מוליך הקב"ה את ההורים כ'בלינדע פערד' (סוסים עוריים) שלא יראו כל חסרון במדובר ובכך יתנו את הסכמתם ויצא השידוך לפועל.

פעם קבל איזה 'מחותן' בפניו (של הפני מנחם) כי זה לאחרונה לקח 'חתן' לבנו והכל 'מכרו' לו כי החתן הנו ממש 'רבי עקיבא אייגער', ועתה משנגמר השידוך נתברר לו שלא מיניה ולא מקצתיה - לא רעק"א שבדור הקודם, ולא בדור הזה, לא תלמיד חכם ולא בן תלמיד חכם, כי אם כמעט עם הארץ גמור... (תחת מה שאמרו לו כי הוא 'נודע ביהודה' נתברר שהוא 'נודע בגויים').

נענה הרה"ק ואמר, הנה בבוא העת והזמן לגמור השידוך עם 'בת פלוני לפלוני' שהוכרו ארבעים יום קודם יצירת הוולד. נוטל הקב"ה את ה'שכל' מהורי המדובר, כדי שלא יזיקו ולא יפריעו את הדבר מלבוא לידי גמר, ורק לכן הצליחו לפתותך בקל ש'חתן דנן' הנו רעק"א בכבודו ובעצמו... אמנם כעת משנגמר השידוך החזירו לך את השכל במתנת חנם מן השמים, וכי על זה דווה לבך, האם היה עדיפא לך להישאר מבלי שכלך... ימלא פיך תהילתו על שחזר אליך שכלך בשלימותו.

פעם שאלו את הרה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, מהו זה שאומרים שהשידוך בידי שמים, והרי יש לי שונאים, והם עומדים ומקלקלים לי את השידוכים, ענה הרה"ק, אכן, הכל מן השמים, אלא אם השידוך באשערט (הגון וראוי) ישלחו מן השמים את המחותרנים אל האוהבים, והם יאמרו עליך כל הטוב, ואם לאו יגיעו אל השונאים והם יורידו את השידוך.

לד. וכך איתא בשם צדיקים, כי כמו ש'בת פלוני לפלוני' כך גם השדכן מיועד מן שמיא, לכל זיווג שדכן שלו.

'מותר לארס אשה בחולו של מועד, שמא יקדמנו אחר', והלא הדברים קל וחומר, ומה אם יש ביד אדם להקדים וליטול את של רעהו ברחמים, כ"ש שיש ביד האדם למהר ברחמים למצוא מהרה את זיווגו שלו שהכריזו עבורו קודם יצירת הולד'.

זכה ביאר הרה"ק ה'אמרי נועם' זי"ע (בראשית ד"ה על כן) בלישנא דקרא (ב כד) 'על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו', שהנה מדרכו של עולם, בגשתם להחליט 'החלטות' בעניינים חשובים, וביותר בפרשת השידוכים, הרי הם 'מלאים ספקות כרימון', מה גם שיש להם 'רצונות' ודמיונות מהארץ ועד לשמים, יש האומרים 'לשדכן', אה, כזאת וכזאת הנך מציע לנו... אין רצוננו אלא להשתדך עם משפחה 'מפוארת ונכבדה' כמונו... או ברצוננו בגביר ובעל יחסין וכדומה, לאידך, יש המלאים ספקות, האם כדאי להם 'להסכים' להצעה פלונית אם לאו, וזה מרומז בדברי הכתוב אביו

אין השדכן אלא שליחו של בורא כל עולם - ואליו יפנה כשקשה לו, ולו יודה כשטוב לו.

למבעי רחמי - קירוב הזיווג ע"י התפילה

זאת עשו וחיו, הרבו בתפילה ובתחנונים לפני אבינו שבשמים, וכמו שכתב הרשב"ם (פסחים ק"ה ד"ה בקריעת) לבאר הטעם שדימו חז"ל את ענין הזיווגים לקריעת ים סוף לה - 'ונפקא מיניה למבעי רחמי', כלומר שבאו חז"ל הק' ללמדנו 'סדר מציאת הזיווג' והוא על ידי בקשת רחמים מ'השדכן' בכבודו ובעצמו הלוא הוא הקב"ה כי ממנו אשה לאיש.

וגדולה היא התפילה לסלק כל העיכובים והקטרוגים, ולהביא למציאת השידוך אפילו קודם זמנו. וכמו שאמר הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע, (פני מנחם פרשת במדבר תשנ"ה סעודה ג) שהנה מבואר בגמרא (מו"ק יח):

לה. הרה"ח רבי נתנאל ראדזינער זצ"ל נכנס פעם אל ה'חזון איש' זי"ע, ואמר לו, רבי, קושיא אחת יש לי, והיא קשה כקריעת ים סוף, ברמזו על 'קשה' זיווגו של אדם כקריעת ים סוף (סוטה ב.), אמר לו החזון"א, הרי סוף דבר היה שהקב"ה קרע את הים, אף אתה, תנוח דעתך, כי סוף דבר שתתיישב קושייתך... סיפר אחד מזקני האדמורי"ם שבדורנו, שבבחרתו חיכה זמן רב על זיווגו, פעם אחת בהיותו כבן כ"ח שנה הרגיש ש'באו מים עד נפש', ונכנס אל הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע וגולל בפניו את פרשת הזיווג כי קשתה עליו ההמתנה, אמר לו ה'חזון איש', וכי לכמה אתה נצרך, ענהו הבחור, אחד, אמר לו ה'חזון איש' נו, אחד, עדיין יש בעולם עבורך אחד, ומה לך מתייאש.

לו. מעשה בבחור בן טובים ויר"ש שלמד באחת מהישיבות המפורסמות בארץ ישראל, אך משום מה לא הצליח למצוא את זיווגו, וכה עברו הימים מיום ליום ומחודש לחודש כשלבנו נשבר בקרבו מחמת מצבו הקשה. לקראת שבת אחת החליטו בני הישיבה לשבות בשב"ק במירון סמוך ונראה לציון המצויינת של רשב"י, אותו בחור הצטרף ונסע עמהם, אך במשך כל השבת הסתגר בחדרו כשהוא שקוע בצערו ולא עלה לציון אפילו פעם אחת, רק במוצאי שבת נתעורר בו רצון לפקוד את הציון בטרם יחזור לישיבה, ואכן, בהגיעו אצל הציון פתח באמירת תהלים בהשתפכות הנפש ובדביקות עצומה, עד שלאחר כמה שעות גמר את כל הספר מרישא ועד גמירא. כאשר סיים תפילתו הביט לאחוריו ולא מצא את חבריו שכבר חזרו בצוותא לישיבה, והבין שעתה עליו לחזור לישיבה בכוחות עצמו, אך כיון שלא היתה הפרוטה מצויה בכיסו הלך לביתו של אחד מתושבי מירון, סיפר לו מעשה שהיה וביקש ממנו שילוהו סכום מעות להוצאות הדרך, ואמר לו, דהגם שהוא אינו מכירו אך בידו להתקשר לראש הישיבה שלו המכירו, והוא בודאי ימליץ להלוות לו סכום זה, ובהזדמנות ישלח לו את סכום ההלוואה, בעה"ב שוחח עמו על דא ועל הא למשך זמן מה ולאחמ"כ הלווה לו כפי בקשתו ונפטרו לשלום.

היהודי שהתפעל מאד מאצילותו של הבחור מיהר להתקשר לראש ישיבתו וסיפר לו שכך וכך היה מעשה, ובירר אצלו 'מה טיבו' של הבחור כי בת יש לו שהגיעה לפרקה, על כן ברצונו לברר אצלו מה טיבו, למותר לציין, שראש הישיבה הרבה והפליג בשבחו של הבחור בתורה ובמידות טובות, ואכן מיד שלח הלה שדכן שידבר עם אבי הבחור להציע את השידוך, וכעבור יומיים שברו צלחת בשמחת התנאים בשעה טובה ומוצלחת בבית אבי הכלה באת"ק מירון, ונתברר למפרע, שתפילתו במוצאי יום מנוחה הרקיעה שחקים, ועל ידה זכה לישועה הגדולה, ולא עוד, אלא אף בעיני בשר ראה שבגלל שהאריך בתפילתו באותה שעה זכה לראות בישועתו, שהרי איחורו גרם לו לפגוש את חותנו לעתיד, ועי"ז באו בברית האירוסין ענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל.

באר הפרשה - פרשת חיי שרה

ביתר שאת וביתר עוז, ותבוא על סיפוקך בהגיע הזיווג הנכון מן השמים לידי גמר.

יה"ר שיאריך ימינו ושנותינו בטוב ובנעימים שיהיו 'כולן שווין לטובה', וישמע קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה בערי יהודה ובחוצות ירושלים, ובא לציון גואל בב"א.

- אלו הרצונות [כמו 'ולא אבה סיחון' (דברים ב ל) שפירושו לא רצה], ואת אמו - מלשון 'אם', כלומר ספקות כדת מה לעשות, ולשניהם אמרו יעזב איש את אביו ואת אמו, אלא ודבק באשתו - ר"ת 'א' שפתי תפתח ופי' (תהלים נא יז), ר"ל עוזב נא, אל תשקע ותטבע בים הרצונות והספקות... הדבק בעמוד התפילה

